

VYSOKÁ ŠKOLA BÁŇSKÁ – TECHNICKÁ UNIVERZITA OSTRAVA
EKONOMICKÁ FAKULTA

BAKALÁŘSKÁ PRÁCE

**VYSOKÁ ŠKOLA BÁŇSKÁ – TECHNICKÁ UNIVERZITA OSTRAVA
EKONOMICKÁ FAKULTA**

KATEDRA ÚČETNICTVÍ

Možnosti řešení pohledávek v akciové společnosti

Possibilities of Receivables Solutions in a Joint-stock Company

Student:

Nikol Dvořáková

Vedoucí bakalářské práce:

doc. Ing. Dagmar Bařinová, Ph.D.

Ostrava 2014

Zadání bakalářské práce

Student: **Nikol Dvořáková**
Studijní program: B6208 Ekonomika a management
Studijní obor: 6202R049 Účetnictví a daně
Specializace: 00 Účetnictví a daně
Téma: **Možnosti řešení pohledávek v akciové společnosti**
Possibilities of Receivables Solutions in a Joint-stock Company

Zásady pro vypracování:

1. Úvod
2. Pohledávky jako významná složka majetku podniku
3. Pohledávky po splatnosti a možnosti jejich řešení
4. Analýza pohledávek po splatnosti ve vybrané společnosti a návrhy řešení
5. Závěr

Seznam použité literatury

Seznam zkratek

Prohlášení o využití výsledků bakalářské práce

Seznam příloh

Přílohy

Seznam doporučené odborné literatury:

BAŘINOVÁ, Dagmar a Iveta VOZŇÁKOVÁ. *Pohledávky – právně – daňově – účetně*. 3. vyd. Praha: Grada Publishing, 2007. 136 s. ISBN 978-80-247-1816-3.

KOLEKTIV AUTORŮ. *Účetnictví podnikatelů 2013*. 10. vyd. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2013. 574 s. ISBN 978-80-7357-993-7.

PILÁTOVÁ, Jana a Jaroslav RICHTER. *Pohledávky a jejich řešení v podnikové praxi: praktická řešení a vzory, daňová a účetní problematika, vybraná související ustanovení*. 2.vyd. Olomouc: ANAG, 2011. 119 s. ISBN 978-80-7263-678-5.

Formální náležitosti a rozsah bakalářské práce stanoví pokyny pro vypracování zveřejněné na webových stránkách fakulty.

Vedoucí bakalářské práce: **doc. Ing. Dagmar Bařinová, Ph.D.**

Datum zadání: 22.11.2013

Datum odevzdání: 09.05.2014

Ing. Jana Hakalová, Ph.D.
vedoucí katedry

prof. Dr. Ing. Dana Dluhošová
děkanka fakulty

„Prohlašuji, že jsem celou bakalářskou práci, včetně všech příloh, vypracovala samostatně.
Přílohy č. 1 a 2, dané mi k dispozici, jsem samostatně doplnila.“

V Ostravě dne 9.5.2014

Nikol Dvořáková

Obsah:

1	ÚVOD	6
2	POHLEDÁVKY JAKO VÝZNAMNÁ SLOŽKA MAJETKU PODNIKU	8
2.1	POHLEDÁVKY	8
2.1.1	Vznik pohledávek.....	8
2.1.2	Zánik pohledávek.....	9
2.2	PRÁVNÍ PŘEDPISY	10
2.3	DRUHY A ÚČTOVÁNÍ POHLEDÁVEK	10
2.3.1	Pohledávky za odběrateli	10
2.3.2	Pohledávky z titulu poskytnutých záloh dodavatelům	11
2.3.3	Pohledávky spojené s použitím směnek	11
2.3.4	Jiné pohledávky	12
2.4	OCEŇOVÁNÍ POHLEDÁVEK A JEJICH INVENTARIZACE.....	12
2.4.1	Oceňování pohledávek	12
2.4.2	Inventarizace pohledávek.....	13
2.5	PREVENTIVNÍ ZAJIŠTĚNÍ POHLEDÁVEK	14
2.5.1	Informovanost	15
2.5.2	Smlouva	16
2.5.3	Pojištění pohledávek.....	17
2.5.4	Záloha a závdavek	18
2.5.5	Ručení.....	18
2.5.6	Smluvní pokuta.....	19
2.5.7	Směnky	20
2.5.8	Zástavní právo	21
2.5.9	Bankovní záruka	21
2.5.10	Dokumentární akreditiv.....	22
2.5.11	Dokumentární inkaso.....	22
2.5.12	Zajišťovací převod práva.....	23
2.5.13	Faktoring	23
2.5.14	Forfaiting	24
2.6	SHRNUTÍ	24
3	POHLEDÁVKY PO SPLATNOSTI A MOŽNOSTI JEJICH ŘEŠENÍ.....	26
3.1	PROMLČENÍ A PREKLuze.....	26
3.1.1	Promlčení.....	26
3.1.2	Prekluze	27
3.2	OPRAVNÉ POLOŽKY K POHLEDÁVKÁM.....	27

3.2.1	<i>Zákonné opravné položky k nepromlčeným pohledávkám.....</i>	28
3.2.2	<i>Zákonné opravné položky k pohledávkám nepatrné hodnoty.....</i>	29
3.2.3	<i>Účetní opravné položky</i>	30
3.2.4	<i>Nová právní úprava OP dle zákona o rezervách.....</i>	30
3.3	ODPIS POHLEDÁVEK.....	31
3.4	ZAJIŠTĚNÍ POHLEDÁVEK PO SPLATNOSTI MIMOSOUDNÍ CESTOU.....	32
3.4.1	<i>Inkasní agentura.....</i>	32
3.4.2	<i>Uznání dluhu.....</i>	33
3.4.3	<i>Notářský zápis</i>	33
3.4.4	<i>Započtení.....</i>	34
3.4.5	<i>Postoupení pohledávky</i>	34
3.5	ZAJIŠTĚNÍ POHLEDÁVEK PO SPLATNOSTI SOUDNÍ CESTOU	35
3.5.1	<i>Soudní řízení</i>	35
3.5.2	<i>Insolvenční řízení</i>	36
3.5.3	<i>Exekuční řízení</i>	37
3.6	SHRNUTÍ	38
4	ANALÝZA POHLEDÁVEK PO SPLATNOSTI VE VYBRANÉ SPOLEČNOSTI A NÁVRHY ŘEŠENÍ	40
4.1	INFORMACE O SPOLEČNOSTI.....	40
4.1.1	<i>Základní údaje</i>	40
4.1.2	<i>Profil společnosti Pila MSK, a.s.</i>	41
4.1.3	<i>Předmět podnikání</i>	41
4.1.4	<i>Orgány společnosti</i>	41
4.1.5	<i>Zaměstnanci společnosti</i>	42
4.1.6	<i>Organizační schéma firmy.....</i>	43
4.2	ÚČETNICTVÍ A POHLEDÁVKY FIRMY PILA MSK, A.S.....	43
4.2.1	<i>Účetnictví firmy</i>	43
4.2.2	<i>Vykazování pohledávek v rozvaze</i>	45
4.2.3	<i>Pohledávky za odběrateli</i>	46
4.2.4	<i>Pohledávky po lhůtě splatnosti.....</i>	48
4.2.5	<i>Postup firmy při vzniku pohledávek po splatnosti</i>	49
4.2.6	<i>Opravné položky k pohledávkám</i>	50
4.3	ZHODNOCENÍ SITUACE A NÁVRHY ŘEŠENÍ	53
4.4	ANALÝZA POHLEDÁVEK U FIKTIVNÍCH ODBĚRATELŮ	56
4.4.1	<i>Přehled odběratelů</i>	56
4.4.2	<i>Rozbor u jednotlivých odběratelů.....</i>	57
4.4.3	<i>Komparace a zhodnocení odběratelů</i>	61
5	ZÁVĚR	63

SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY	65
SEZNAM ZKRATEK	67
PROHLÁŠENÍ O VYUŽITÍ VÝSLEDKŮ BAKALÁŘSKÉ PRÁCE	
SEZNAM PŘÍLOH	
PŘÍLOHY	

1 Úvod

Každý podnikatelský subjekt se v dnešní době setkává s pohledávkami. Pohledávky tvoří důležitou složku majetku firmy. Zahrnují se v rozvaze firmy do aktiv, konkrétně se řadí do oběžného majetku. Je velmi důležité, aby měli podnikatelské subjekty o svých pohledávkách přehled. Rychlost a výše splacení pohledávek má vliv na likviditu firmy a jeho finanční zdraví. Je nutné se zabývat pohledávkami už v době jejich vzniku a snažit se zabránit potencionálním problémům, které by mohly nastat. Proto je vhodné mít pohledávky ve firmě pod neustálou kontrolou a v případě vzniku problému, tzn. nezaplacení dluhu dlužníkem, mohl podnik ihned zakročit.

Cílem bakalářské práce je poukázat na vývoj pohledávek po splatnosti, provedení analýzy těchto pohledávek v konkrétním podniku a následně výsledky zhodnotit a navrhnout pro firmu Pila MSK, a.s. nejoptimálnější řešení jejich pohledávek po splatnosti a nejlepší způsob, jak předejít vzniku těchto pohledávek.

Nejčastěji se ve firmě setkáváme s pohledávkami z obchodních vztahů. Pohledávky z obchodních vztahů vznikají při prodeji zboží či služeb zákazníkům (odběratelům) na fakturu. V době vystavení faktury je zřejmé, že peněžní prostředky získáme až s časovým odstupem. Odběratel má výhodu v tom, že může s těmito peněžními prostředky volně disponovat až do doby splatnosti faktury. Některé podnikatelské subjekty poskytují svým odběratelům skonto při okamžitém zaplacení faktury.

Prodej na fakturu může znamenat pro firmu riziko. Může nastat případ, kdy nebude mít odběratel peněžní prostředky na zaplacení svého dluhu a částku neuhradí do data splatnosti. V tomto případě vzniknou subjektu pohledávky po lhůtě splatnosti. V tom nejlepším případě může nastat to, že dlužník uhradí dluh s časovým zpožděním. V nejhorším případě nastane, že dlužník nezplatí dluh nikdy, protože nedisponuje žádnými finančními prostředky ani majetkem. Pohledávka se stane tedy nedobytnou.

Pohledávky si může firma preventivně zajistit různými prostředky. Podnik by si měl v první řadě pozorně vybírat své odběratele. Společnost si musí zajistit dostatečné informace o potencionálním odběrateli, které mohou ovlivnit, zda firma uzavře či neuzavře smlouvu

s odběratelem. Dalším důležitým nástrojem je pečlivě sepsaná smlouva, ve které se stanoví předmět prodeje, dodací podmínky, platební podmínky a další. Ve většině případů si podnikatelské subjekty předem účtují zálohu. Ve smlouvě se může stanovit třetí osoba jako ručitel za odběratele. Dalším možným řešením je stanovení smluvní pokuty nebo zajištění pohledávky směnkou.

K pohledávkám může firma tvořit opravné položky, které jsou zákonné opravné položky k nepromlčeným pohledávkám, zákonné opravné položky k pohledávkám nepatrné hodnoty a účetní opravné položky. Pokud se stane pohledávka nedobytnou lze ji odepsat.

Firma má možnost pohledávky po splatnosti řešit i jinými způsoby. Prvním způsobem může být mimosoudní vymáhání. Nejčastěji používaným prostředkem v mimosoudním vymáhání, je inkasní agentura, která na časově omezenou dobu vymáhá pohledávky firmy. Inkasní agentura je převážně tzv. prostředníkem mezi dlužníkem a věřitelem, která vymáhá pohledávky na základě mandátní smlouvy a plné moci od věřitele. Dalšími prostředky mimosoudního vymáhání je uznání dluhu, notářský zápis, započtení nebo postoupení pohledávky. Druhým způsobem může být zajištění pohledávek společností soudní cestou. Mezi prostředky soudního vymáhání patří soudní řízení, insolvenční řízení a exekuční řízení.

V praktické části bakalářské práce jsou uvedeny základní údaje akciové společnosti Pila MSK, profil firmy, předmět podnikání firmy, orgány firmy a jejich organizační schéma. Dále bude následovat charakteristika pohledávek firmy a jejich analýza jako celku. Následně bude provedena analýza pohledávek u konkrétních odběratelů. Analýza pohledávek bude znázorněna v tabulkách nebo graficky. V další fázi bude provedeno zhodnocení analýzy a návrhy možných řešení.

Při zpracování bakalářské práce byly použity metody komparace, analýzy a následného vyhodnocení možností řešení pohledávek ve firmě Pila MSK, a.s. Ke zpracování byla použita odborná literatura, elektronické dokumenty a ostatní. Při zpracování praktické části byly použity výroční zprávy a účetní výkazy firmy Pila MSK, a.s.

2 Pohledávky jako významná složka majetku podniku

2.1 Pohledávky

Pohledávky tvoří významnou položku v aktivech firmy. Jsou obsaženy v oběžném majetku firmy a jejich rychlost a výše má vliv na likviditu. Jednou ze zásad čestného obchodního vztahu je řádné a včasné plnění dluhů. Účastníci právního vztahu jsou nazýváni věřitelem a dlužníkem. Pohledávky jsou charakterizovány jako právo, které vznikne věřiteli vůči dlužníkovi.

Každá firma by si měla vytvořit přehledný systém pro řízení pohledávek dle svých zkušeností, velikosti a druhu činnosti, které se věnuje. V současnosti představuje platební neschopnost závažný problém, který negativně ovlivňuje finanční situaci ve firmě. Už v okamžiku vzniku pohledávky je nutno se jí zabývat a snažit se zamezit vzniku případných problémů. Firma by měla mít své pohledávky pod neustálým dozorem a v případě, že dlužník neuhradí svůj dluh, musí učinit kroky k nápravě této situace. (Bařinová, Vozňáková, 2007)

2.1.1 Vznik pohledávek

Pohledávka vzniká z právního úkonu, a to ústní nebo písemnou formou. Jedná se minimálně o dvoustrannou dohodu. Vznikají uskutečněním účetních případů, vyrovnání bývá uskutečněno převážně s určitým časovým posunem. Časovým posunem se rozumí nesoulad mezi dnem provedení služby či dodáním zboží a dnem zaplacení pohledávky. Pokud nedojde k zaplacení pohledávky v dohodnutém termínu, stává se tato pohledávka dlužnou.

Vznik pohledávky může být ovlivněn dnem platnosti smlouvy, dnem, kdy se splní dodávka zboží, dnem postoupení pohledávky jinému věřiteli, dnem převzetí dluhu, dnem předpisu náhrady vzniklé škody nebo manka, dnem zaplacení zálohové faktury apod.

2.1.2 Zánik pohledávek

K zániku pohledávek dochází z několika důvodů. Nejběžnější způsob zániku pohledávek je zaplacení pohledávky dlužníkem v plné výši a to bezhotovostně převodem na bankovní účet firmy nebo zaplacením v hotovosti do pokladny, tzn. splněním dluhu.

Dalším způsobem zániku je částečné splnění dluhu dlužníka. Dlužník uznává svůj dluh písemným prohlášením. Za uznání dluhu se považují i následující právní úkony, jako je placení úroků či částečné plnění dluhu dlužníkem. Při placení úroků se za uznanou považuje část, z které se úroky platí. U částečného plnění dluhu dlužníkem je projev vůle považován jen tehdy, když lze předpokládat dlužníkovu uznání a z bližších okolností, je možno usoudit, zda uzná celý svůj dluh. Pokud dlužník poskytne částečné plnění, ale dále prohlásí, že zbytek dluhu neuznává, nemůže nastat tento účinek.

Započtení pohledávky nastane v případě, kdy má dlužník s věřitelem vzájemné pohledávky, které mají stejný druh. Pohledávky zaniknou započtením do výše, do které se kryjí. Důvod vzniku pohledávky a její povaha se může lišit. Pohledávky musí být způsobilé k započtení, tzn., že započtení není vyloučeno dohodou mezi dlužníkem a věřitelem, ani zákonem.

Zánik pohledávky z důvodu prekluze, to je neuplatnění práva v určitém časovém intervalu a tento časový interval marně uplynul. Pokud dlužník uhradí už prekludovaný dluh, jedná se o plnění, které nemá právní důvod. Jednalo by se o bezdůvodné obohacení na straně věřitele, dlužník by mohl požadovat plnění zpět. Prekludované právo není uplatnitelné u soudu.

Pohledávka může zaniknout z důvodu promlčení. Jestliže skutečně uběhla promlčecí doba a dlužník vznesl námitku promlčení, je tato pohledávka nevymahatelná, nemůže být přiznána soudem. V případě, že dlužník promlčenou pohledávku zaplatí, bude se dlužná částka brát jako existující a dlužník se nemůže domáhat vrácení.

Pohledávka zaniká také dohodou smluvních stran, vzdáním se práva a prominutím dluhu, výpovědí, novací, narovnáním, smrtí věřitele nebo dlužníka nebo splynutím. Novace znamená, že nový závazek nahradí dosavadní závazek, který zaniká. Narovnáním se rozumí

uzavření dohody smluvních stran o narovnání, kde upravují práva, která jsou pochybná či sporná. Zánik splynutím znamená, že se dlužník s věřitelem spojí v jeden subjekt a tím dojde k zániku. (Občanský zákoník od 1.1.2014)

2.2 Právní předpisy

Předpisy, které upravují pohledávky z obchodních styků, patří zákon č. 563/1191 Sb., o účetnictví, zákon č. 586/1992 Sb., o daních z příjmů, předpis č. 151/1997 Sb., zákon o oceňování majetku – úplné znění, občanský zákoník č. 89/2012 Sb., zákon o obchodních korporacích č. 90/2012 Sb., český účetní standard č. 706, opravné položky a vyřazení pohledávek, zákon o rezervách č. 593/1992 Sb., zákon č. 120/2001 Sb. o soudních exekutorech a exekuční činnosti (exekuční řád) a o změně dalších zákonů, zákon č. 182/2006 Sb. o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenční zákon). (Ministerstvo Financí ČR)

2.3 Druhy a účtování pohledávek

Pohledávky z obchodního styku obsahují pohledávky za odběrateli, pohledávky spojené s užíváním směn, pohledávky z titulu poskytnutých záloh dodavatelům a jiné pohledávky. O pohledávce se účtuje především na základě faktury vydané. Při účtování nerozlišujeme, zda se jedná o dlouhodobou nebo krátkodobou pohledávku. Při sestavení účetní závěrky musíme prověřit zbývající dobu splatnosti ke dni, kdy se sestavuje rozvaha a rozlišit pohledávky dle doby jejich splatnosti.

2.3.1 Pohledávky za odběrateli

Vznikají převážně při dodávce zboží nebo poskytnutí nějaké služby odběrateli na fakturu. Pohledávka je zaplacená odběratelem v požadované ceně. U dodávek většího rozsahu bývá požadována záloha před uskutečněním dodávky. Ke změně výše pohledávky může dojít formou reklamace. Je-li reklamace oprávněná, vystaví dodavatel opravný doklad, který se nazývá opravný daňový doklad. Obsahuje stejné náležitosti jako faktura vystavená s číslem původního dokladu, ke kterému je vydán opravný doklad. Platí zásada, že vydaná faktura a opravný daňový doklad tvoří skutečné plnění.

Pohledávky za odběrateli evidujeme v účetnictví na účtu 311. Fakturu vystavenou zaúčtujeme jako pohledávku za odběrateli a výnos za poskytnuté služby 311/602, výnos za prodané výrobky 311/601 nebo výnos za prodané zboží 311/604. Při reklamaci např. zboží zaúčtujeme uznání reklamace na účty 311/604 se zápornou částkou. Účtujeme pomocí vydaného opravného daňového dokladu. Úhradu opravného daňového dokladu z bankovního účtu pomocí bankovního výpisu zaúčtujeme jako snížení pohledávky a účtu peněžních prostředků 311/221.

2.3.2 Pohledávky z titulu poskytnutých záloh dodavatelům

Jsou považovány účetně jako aktiva firmy. Dodavatel je povinen za poskytnutou zálohu dodat zboží a zálohu odečíst od dluhu, který vznikl dodáním zboží společnosti. V případě, že nedojde k dodání zboží, je povinen dodavatel zálohu vrátit zpět.

Přijatou zálohovou fakturu zaúčtujeme jako poskytnuté provozní zálohy a závdavky a dluh vůči dodavateli 314/321, její úhradu pomocí bankovního výpisu zaúčtujeme jako snížení dluhu vůči dodavateli a peněžních prostředků v bance 321/221. Přijatou fakturu od dodavatele za zboží zaúčtujeme jako přírůstek zboží a dluhu 132/321 a odečtenou zálohu na faktuře se záporným znaménkem zaúčtujeme jako 314/321. Úhradu faktury pomocí bankovního výpisu zaúčtujeme jako snížení dluhu a peněžních prostředků v bance 321/221.

2.3.3 Pohledávky spojené s použitím směnek

Může se stát, že odběratel nebude mít peněžní prostředky k zaplacení dodávky nebo při poskytnutí služby. Při vystavení směnky se změní pohledávka za odběratelem na pohledávku směnečnou. Směnka bývá vystavena převážně na vyšší částku, než je částka uvedená na vystavené faktuře. Rozdíl mezi částkou na směnce a faktuře vydané představuje směnečný úrok.

Fakturu vydanou za zboží zaúčtujeme jako zvýšení pohledávky a výnos za zboží 311/604. Akceptovanou směnku zaúčtujeme jako zvýšení dluhových cenných papírů se splatností do jednoho roku držených do splatnosti a snížení pohledávky za odběrateli 256/311, k tomu zaúčtujeme ještě výnosový úrok ze směnky jako 256/662. Úhradu směnky i s úrokem

zaúčtujeme pomocí bankovního výpisu jako zvýšení peněžních prostředků v bance a snížení dluhových cenných papírů 221/256.

2.3.4 Jiné pohledávky

Účet jiné pohledávky slouží např. k evidování pohledávek za náhradu škody a manka za odpovědnou osobu. Jedná se o pohledávky, které nemůžeme zařadit na předchozí účty. Zaúčtujeme jako navýšení jiné pohledávky a navýšení výnosového účtu 378/6xx. (Rubáková, Hrouda, 2012)

2.4 Oceňování pohledávek a jejich inventarizace

2.4.1 Oceňování pohledávek

Oceňování vyžaduje v účetnictví v celku přísnou regulaci, neboť má vliv na informace poskytované účetnictvím. Oceňování nelze ponechat jen v rukou účetních jednotek, neboť by docházelo k ovlivňování vykazovaných informací podle jejich potřeb. Oceňování je upraveno zákonem o účetnictví. Zákonem je vymezen okamžik ocenění pohledávky, tzn. vznik nebo zánik pohledávky. Největší problém při oceňování je existence více způsobů, jak oceňovat. Je třeba také rozlišovat způsoby ocenění při běžném účtování oproti ocenění v účetní závěrce, uplatňujeme zásadu opatrnosti.

Při vzniku pohledávky oceňujeme jmenovitou hodnotou. Při nabytí za úplatu nebo vkladem oceňujeme pořizovací cenou. Součástí pořizovací ceny jsou přímé náklady, které souvisí s pořízením, např. náklady znalecké ocenění, provize, odměny právníkům. Při vyjádření pohledávky v cizí měně v přepočtu kurzem České národní banky platným pro účetní jednotky, používá se buď pevný nebo denní kurz a to ke dni uskutečnění účetního případu nebo ke dni, ke kterému sestavujeme účetní závěrku.

Pojem reálné hodnoty se nachází v mezinárodních účetních standardech IAS jako částka, za kterou bychom mohli pohledávku prodat mezi zkušenými a ochotnými stranami při transakcích za normálních podmínek. Při stanovení reálné hodnoty musíme brát na vědomí základní kritéria. Základním kritériem je časové hledisko, způsob jakým je pohledávka

zajištěna, informace o dlužníkovi a o jeho ekonomické situaci. Reálnou hodnotu pohledávek výrazně snižuje nedostatečná informovanost o odběrateli a jeho ekonomické situaci, časové hledisko pohledávek po splatnosti. Její stanovení může být obtížným problémem, především když neexistuje burza pohledávek. Účetní jednotka by proto měla používat posudky nebo odhady znalců. Změny reálné hodnoty účtujeme jako opravné položky k pohledávkám.

2.4.2 Inventarizace pohledávek

Ke dni řádné a mimořádní účetní závěrky ověřují účetní jednotky stav majetku v účetnictví a stav majetku ve skutečnosti, a zda nejsou dány důvody pro účtování o rezervách, oprávkách a o opravných položkách. Při inventarizaci se zjišťují skutečné stavy majetku a dluhů a to včetně jiných pasiv a jiných aktiv a skutečností, které jsou zaúčtovány v knize podrozvahových účtů. Provedení inventarizace musí být prokazatelné 5 let po jejím provedení.

Účetní jednotky provádějí jednu nebo více inventur a ověřují tak, zda zjištěný skutečný stav odpovídá tomu účetnímu stavu. Inventarizace se provádí k okamžiku, ke kterému se sestavují řádné nebo mimořádné účetní závěrky. V tomto případě se jedná o tzv. periodickou inventarizaci. Současné stavy dluhů, majetku, jiných aktiv, jiných pasiv a skutečností účtovaných v knize podrozvahových účtů se zjišťují fyzickou nebo dokladovou inventurou.

Fyzickou inventurou se zjišťují skutečné stavy u majetku, který je vizuálně zjištěitelný. Dokladovou inventurou se zjišťují skutečné stavy u majetku, který je vizuálně nezjištěitelný. Skutečné stavy zjištěné inventurou jsou účetní jednotky povinny zaznamenat v inventurních soupisech. Inventurní soupisy jsou průkazné účetní záznamy obsahující zjištěné skutečné stavy, podpisový záznam odpovědné osoby za zjištění skutečného stavu a odpovědné osoby za provedení inventury. Dále obsahují způsob, jakým se skutečné stavy zjišťovaly, ocenění k rozvahovému dni nebo rozhodnému dni, pokud byl stanoven účetní jednotkou, okamžik, ke kterému sestavuje účetní závěrku, okamžik zahájení a okamžik ukončení inventury. Při periodické inventarizaci může účetní jednotka zahájit inventuru nejdříve 4 měsíce před rozvahovým dnem. Inventura se ukončí nejpozději 2 měsíce po rozvahovém dni.

Inventarizační rozdíl je rozdíl mezi účetním a skutečným stavem, který nelze prokázat způsobem stanoveným zákon o účetnictví. Manko či schodek vznikne tak, že je skutečný stav

nižší než stav účetní. Pojem schodek se používá u cenin a peněžní hotovosti. Přebytek vzniká tehdy, když je skutečný stav vyšší než stav účetní. Rozdíly se vyúčtují do účetního období, za které se ověřuje stav majetku a závazků inventarizací. Schodek, manko nebo přebytek se dále posuzují dle platných právních předpisů. Při inventarizaci může vzniknout přirozený úbytek, který si účetní jednotka stanoví ve vnitřních předpisech firmy. Přirozené úbytky vznikají u zásob.

Do majetku účetní jednotky řadíme pohledávky, tzn. že pohledávky firmy podléhají inventarizaci. V praxi se inventarizace provádí dokladovou kontrolou, a to tak, že se vytvoří soupis dlužníků se jmenovitými hodnotami, případně s pořizovacími cenami pohledávek. Součet musí být shodný s účty účtového rozvrhu. Ke dni uzavírání účetních knih se seznam zasílá dlužníkům k odsouhlasení.

Součástí inventarizace pohledávek je také zjištění, zda nejsou některé pohledávky po době splatnosti, zda se nemusí k některé pohledávce vytvořit opravná položka, aby byla skutečnost v účetnictví firmy věrně a poctivě zobrazena, a zda se nemusí některá z pohledávek odepsat. (Kolektiv autorů, Abeceda účetnictví pro podnikatele, 2013)

2.5 Preventivní zajištění pohledávek

Preventivní zajištění pohledávek je důležitá činnost, kterou by se měla zabývat každá firma. Je to nejlepší způsob, jak předejít vzniku pohledávek po splatnosti a nedobytným pohledávkám. Ve firmách se prevenci pohledávek věnuje nedostatek pozornosti. Je to účinný a levný způsob, jak se vyhnout případným problémům s nedobytnými pohledávkami. Základní prevencí je dobře sepsaná obchodní smlouva, dostatečná informovanost o potencionálním obchodním partnerovi. K dalším nástrojům prevence můžeme zařadit pojištění pohledávek, vybírání zálohy před zhotovením objednávky, ručení, zástavní právo, bankovní záruka za klienta, dokumentární akreditiv a dokumentární inkaso, zajišťovací převod práva, smluvní pokuta, směnky, faktoring a forfaiting.

Preventivní prostředky, které jsou využívány ve firmě, u které bude provedena analýza pohledávek v praktické části, budou rozebrány podrobněji a prostředky, které firma nevyužívá, budou charakterizovány stručněji.

Tab. 2.1 Nástroje prevence zajištění pohledávek

NÁSTROJE PREVENCE ZAJIŠTĚNÍ POHLEDÁVEK	
Využívané prostředky	Nevyužívané prostředky
Smlouva	Závdavek
Informovanost	Zástavní právo
Záloha	Bankovní záruka
Smluvní pokuta	Dokumentární akreditiv
Směnka	Dokumentární inkaso
Pojištění pohledávek	Zajišťovací převod práva
Ručení	Faktoring
	Forfaiting

Zdroj: Vlastní zpracování

Mezi preventivní prostředky využívané firmou pravidelně nebo částečně patří smlouva, informovanost, záloha, smluvní pokuta, směnka, ručení a pojištění pohledávek.

Prostředky, které firma nevyužívá vůbec nebo jen velmi výjimečně jsou závdavek, zástavní právo, bankovní záruka, dokumentární akreditiv a dokumentární inkaso, zajišťovací převod práva, faktoring a forfaiting. Tyto zajišťovací metody firma nepoužívá, protože má lepší zkušenosti s prostředky uvedenými v levé části tabulky.

2.5.1 Informovanost

Každá z firem by se měla intenzivně zabývat důležitými informacemi ohledně svých odběratelů. Získané informace mohou ovlivnit, zda firma uzavře smlouvu s odběratelem nebo neuzavře. Není však řečeno, že maximální informovanost zaručí vyřešení veškerých problémů. Informace jsou chápány jako významný nástroj, který je nápomocen ke stanovení nejvhodnější řešení problému nebo vhodnému vyhodnocení vzniklé situace.

Informace mající příslušný přínos pro uživatele musí splňovat jisté kritéria. Mezi nejvýznamnější kritéria patří dostupnost, spolehlivost a včasnost informací. Musí být aktuální a musí být ze spolehlivého zdroje. Musí být pravdivá, přiměřená, objektivní a významná. Získávání informací musí být legální. Dalším kritériem je užitná hodnota a cena. Informace o odběratelích (obchodních partnerech) je možno získat z vnějších a vnitřních zdrojů. Vnitřním

zdrojem jsou informace o nynější platební morálce obchodního partnera. Vnější informace dělíme na kancelářské informace, jinak řečeno administrativní nebo identifikační, na kreditní informace a bankovní informace. Kreditní a kancelářské informace poskytují informační kanceláře, jejich výhodou je jejich nezávislost a nestrannost.

Kancelářské informace získáme z obchodního rejstříku či živnostenského rejstříku. Tyto informace obsahují např. název obchodní firmy a její právní formu, datum založení, adresy, e-mailové kontakty, faxová a telefonní kontakty, registrační nebo identifikační čísla, obory činností, bankovní spojení, jména a funkce vedoucích pracovníků nebo majitelů, roční obrát a základní kapitál.

Kreditní informace slouží k analýze platební schopnosti obchodního partnera. Mezi základní finanční charakteristiku řadíme rozvahu, výkaz zisku a ztráty. Dále obsahují informace o platební disciplíně partnera, jeho celkové bonitě a zvláštní události v podniku. Jedná se o velice nákladné a složité získávání informací. Požadavek kreditních informací se poprvé objevil v bankovníctví u žadatelů o úvěr.

Bankovní informace jsou zvláštním druhem informací, které banka hromadí o svých klientech. Legálně je možno získat informace podle ustanovení zákona o bankách č. 21/1992 Sb. § 38. Třetí osobě se mohou informace poskytnout jen se souhlasem klienta bankovní instituce. Výjimkou je případ občanského řízení nebo trestní stíhání, u kterého není zapotřebí souhlasu klienta.

2.5.2 Smlouva

Nejdůležitější předpoklad vzniku pohledávky je uzavření smlouvy. Důležitý je obsah uzavřené smlouvy, dodací podmínky a platební podmínky stanovené ve smlouvě. Při sepisování smlouvy volíme jednoznačné výrazy. Změny a různé odchylky se řeší písemným dodatkem s odsouhlasením všech zúčastněných stran. Většinou se sepisují smlouvy mezi dvěma účastníky, ale často jde i o více účastníků, kde je nutná dohoda všech účastníků.

V kupní smlouvě musí být správně označeny smluvní strany. U fyzických osob se uvádí jméno a příjmení, vhodné je doplnit bydliště a rodné číslo. Právnícké osoby jsou označeny svou obchodní firmou, pod kterou jsou zapsány v obchodním rejstříku. Je vhodné doplnit

identifikační číslo organizace, její sídlo a právnickou formu. Vhodné je prověřit osobu, která uzavírá kupní smlouvu, zda je k uzavírání smluv oprávněná. Ze smlouvy musí být zřetelné, co je jejím obsahem, kdo a kdy je povinen plnit dluh a výši úplaty.

Riziko můžeme snížit doplněním spotřebitelské smlouvy o tzv. rozhodčí doložku. Od 1.4.2012 musí být tato rozhodčí doložka sepsána na samostatné listině. Pokud by byla uvedena jako součást hlavní smlouvy, je tato smlouva neplatná. V případném sporu stanovuje způsob dalšího postupu řešení sporu na místo obecných soudů. Jedná se o rychlé a spravedlivé řešení. Ministerstvo spravedlnosti vede seznam rozhodců, kteří mohou rozhodovat spory ze spotřebitelských smluv. O zapsaném rozhodci se zveřejňuje jméno a příjmení, kontaktní adresu, den zápisu do seznamu, den a důvod vyškrtnutí ze seznamu a číslo osvědčení rozhodce. Rozhodcem může být jen osoba zapsaná do tohoto seznamu. Po dobu 6 měsíců ode dne nabytí účinnosti zákona č. 18/2012 Sb., tzn. od 1.4.2012 může být rozhodcem i osoba, která nesplňuje podmínku zápisu do seznamu rozhodců. Smlouvy lze doplnit o tzv. doložku o výhradě vlastnictví. Stanovuje dobu, kdy je např. zboží ještě ve vlastnictví výrobce, dobu kdy zboží vlastní přepravce, pokud používají služby dopravce a dobu, kdy zboží přechází do vlastnictví odběratele.

2.5.3 Pojištění pohledávek

Pohledávky lze preventivně pojistit proti nesplacení. Především se pojišťují pohledávky, které vznikají při obchodním styku se zahraničním. Při obchodním styku se zahraničím vzniká velké množství rizik. Může se jednat o platební problémy vyvolané politickými událostmi v zemi odběratele, jako jsou např. stávky, občanské nepokoje, války. Dalším rizikem může být oznámení o platební neschopnosti, přírodní katastrofy, nemožnost transferu platby z důvodu ekonomických problémů země odběratele a další.

V České republice jsou společnosti, které se zabývají pojištěním plateb. Mezi nejznámější patří EGAP, ČESCOB a Gerling. Společnosti vlastní rozsáhlé databáze a díky tomu jsou schopni zhodnotit bonitu odběratelů.

Exportní garanční a pojišťovací společnost, a.s., EGAP je ve vlastnictví státu od samotného vzniku. Nastane-li pojistná událost, EGAP vyplatí pojistné plnění, převezme a

zabezpečí vymáhání pohledávky. V nabídce má produkty v podobném rozsahu, kvalitě a struktuře jako zahraniční úvěrové pojišťovny.

ČESCOB, a.s. je specializovaná soukromá úvěrová pojišťovna v České republice. Zakladateli byla Česká pojišťovna a.s. a belgická úvěrová pojišťovna EULER-COBAC, S.A., která je součástí seskupení Euler Group. Euler Group je největší seskupení úvěrového pojištění na světě a je zastoupeno v hlavních centrech světového obchodu. Společnost ČESCOB umožňuje pojistit tuzemské pohledávky bez vazby na export.

2.5.4 Zálaha a závdavek

Zálohové platby jsou v současnosti velmi rozšířené. Zálohou bývá placena část nebo i celá hodnota smlouvené objednávky. Výše zálohy není stanovena žádným předpisem, záleží na domluvě dodavatele a odběratele. Podle zákona o dani z přidané hodnoty se zálohy nepovažují za zdanitelné plnění. Přijaté zálohy od odběratelů zaúčtujeme na účet 324 – přijaté zálohy na stranu Dal. Dlouhodobé přijaté zálohy se účtuje na účet 475 na stranu Dal.

Závdavek je, když zaplatíme něco předem, ale nejedná se o zálohu. Sjednává se předem a nejpozději v den uzavření smlouvy je nutné jej uhradit. Závdavkem se potvrzuje uzavření smlouvy a strana, která poskytla závdavek, vyjadřuje vůči té druhé straně jistotu, že splní svůj dluh. Pokud strana, která poskytla závdavek, nesplní svůj dluh, může si druhá strana závdavek ponechat. Dala-li závdavek druhá strana, má právo požadovat dvojnásobnou částku nebo splnění dluhu dlužníkem. Pokud není možné dluh splnit, může požadovat náhradu škody. Pokud bylo ve smlouvě ujednáno odstoupení od smlouvy a nebylo sjednáno odstupné, lze závdavek považovat za odstupné.

2.5.5 Ručení

Zajišťovací prostředek, který je upraven zvlášť pro obchodní vztahy a zvlášť pro občansko-právní vztahy. Jedná se o zajišťovací vztah, který vzniká mezi věřitelem a třetí osobou, nejedná se o dlužníka. Zabezpečuje se tím uspokojení pohledávky věřitele z majetku třetí osoby, ne od dlužníka. Tím se riziko spojené s návratností pohledávky zmenšuje.

Ručitelem je osoba, která je povinna uspokojit pohledávku věřitele, pokud tak neučiní dlužník. Za jednu pohledávku může ručit jeden nebo více ručitelů. Ručitel ručí za část pohledávky nebo za celou její část. Ručitel na sebe bere odpovědnost na základě písemného prohlášení, které adresuje věřiteli. V něm musí být uveden dlužník, věřitel, pohledávka, omezení ručení na určitou dobu nebo na část pohledávky. Prohlášení není důvodem pro účtování, informace se zachytí do podrozvahové evidence. Věřitel i ručitel informaci z podrozvahové evidence musí zveřejnit v příloze účetní závěrky. Pokud dlužník nezaplatil a závazek je uhrazen ručitelem, vzniká důvod pro zaúčtování v účetnictví pro ručitele, dlužníka i věřitele. Dlužníkovi vznikne závazek vůči svému ručiteli, který za něj dluh zaplatil.

2.5.6 Smluvní pokuta

Sjednají-li si strany smluvní pokutu pro případ porušení smluvené povinnosti v určité výši nebo způsob určení smluvní pokuty, může ji věřitel požadovat, bez ohledu na to, zda mu vznikla škoda porušením povinnosti. Smluvní pokuta může být i v jiném plnění než peněžitém plnění. Zaplacení pokuty nezabavuje dlužníka povinnosti splnit svůj dluh. V případě, že je sjednaná smluvní pokuta, nemá věřitel právo na náhradu škody, která vznikla porušením povinnosti. Soud může na návrh dlužníka snížit nepřiměřeně vysokou smluvní pokutu s přihlédnutím k významu zajišťované povinnosti a k její hodnotě.

Smluvní pokuty účtujeme pomocí nákladového účtu 544 – smluvní pokuty a úroky z prodlení a výnosového účtu 644 – smluvní pokuty a úroky z prodlení. Na stranu MD na účtu 544 se účtují částky závazků bez ohledu na to, zda byly uhrazeny nebo ne. Účtujeme zde smluvní pokuty a úroky z prodlení, penále ze smluvních vztahů, odstupné, poplatky z prodlení. Částky účtované na účtu 544 jsou daňově uznatelným nákladem. Na účtu 545 – ostatní pokuty a penále, účtujeme o daňově neuznatelných nákladech. Na účtu 644 účtujeme o smluvních pokutách a úrocích z prodlení, penále ze smluvních vztahů, poplatky z prodlení, odstupné. Do daňově uznaných nákladů se promítají pouze zaplacené smluvní pokuty a úroky z prodlení a do daňově uznatelných výnosů se promítají pouze přijaté smluvní pokuty a úroky z prodlení. Je vhodné zvlášť analyticky evidovat zaplacené a nezaplacené smluvní pokuty a úroky z prodlení.

2.5.7 Směnky

Směnka je nejoblíbenější zajišťovací prostředek pohledávek díky své jednoduchosti a předpokládané návratnosti. Dále se směnky užívají jako úvěrový platební prostředek, možnost získání peněz v hotovosti, získání likvidních prostředků. Směnka je obchodovatelný cenný papír, obsahující přesně vymezené náležitosti, zejména příkaz výstavce zaplatit uvedenou finanční částku nebo bezpodmínečný závazek, na daném místě, v danou dobu a zabezpečující majiteli právo požadovat plnění od osoby podepsané na směnce. Od data 25.2.2013 již nelze použít směnku jako zajišťovací prostředek ke spotřebním úvěrům. Došlo-li by k porušení, odpovídá věřitel a zprostředkovatel za vzniklé škody dlužníkovi.

Směnky členíme podle různých kritérií na směnku vlastní, směnku cizí, vistasměnku, lhůtní vistasměnku, datosměnku, fixní směnku (denní) směnku. U směnky vlastní je výstavcem dlužník, který se věřiteli zavazuje zaplatit stanovenou částku na určitém místě v určitou dobu. U směnky cizí dává příkaz dlužníkovi výstavce, aby mu zaplatil stanovenou částku na určitém místě a v určitém čase. Vistasměnka musí být vyplacena v okamžiku předložení dlužníkovi. Lhůtní vistasměnka se zaplatí v lhůtě následující po viděné, která je uvedena na směnce. U datosměnky je uveden datum zaplacení od data vystavení směnky. U směnky fixní je uveden konkrétní den zaplacení.

Směnka je platná, pokud splňuje určité náležitosti, které se vztahují k jejímu obsahu a formě listiny. Musí být v písemné formě a obsah může být napsán psacím strojem, rukou nebo může být předtištěn.

Majitel směnky může požádat banku o eskont směnky v době, která není kratší než jeden měsíc a ne delší než 180 dní před splatností směnky. Banka sama rozhoduje o tom, zda odkoupí pohledávku a za jakých podmínek. Banka s věřitelem uzavře smlouvu o eskontním úvěru a stává se majitelem této směnky. Banka provádí odkup za diskontní sazbu, která je předem sjednaná s věřitelem. O diskontní sazbu se sníží výnos připsaný na věřitelův účet. Nezaplatí-li dlužník směnku bance, banka vrátí nezaplacenou směnku zpátky původnímu věřiteli a zruší provedené účtování o této směnce.

2.5.8 Zástavní právo

Zástavní právo je jedním ze zajišťovacích prostředků a je všeobecně uznáváno. Zástavní právo je upraveno dle občanského zákoníku. Zástavní dlužník a zástavní věřitel jsou účastníky právního vztahu. Zástavce může být dalším účastníkem právního vztahu. Zástavce je osoba, která zastavila nějakou věc k zajištění závazku dlužníka. Pokud nedojde k včasnému a řádnému splnění pohledávky je zástavní věřitel oprávněn domáhat se uspokojení ze zastavené věci. Zástavní věřitel si může vybrat, zda uspokojí svou pohledávku ze zástavy či jiného majetku.

Zástavní právo plní funkci zajišťovací a nahrazovací. Zajišťovací funkce vede dlužníka, aby splnil své povinnosti a splatil svůj dluh. Nahrazovací funkce je pro případ, že dlužník nesplní svůj dluh, a tím dává možnost uspokojit pohledávku věřitele z předmětu zástavy. Může být zřízeno k peněžité i nepeněžité pohledávce.

Zástavní právo vzniká na základě písemné smlouvy, dědické smlouvy schválené soudem nebo ze zákona. Ve smlouvě musí být uveden předmět zástavy a zajišťovaná pohledávka. Musí jít o samostatnou věc a musí být určena individuálně.

Věc zástavy musí být odevzdána a uschována u zástavního věřitele nebo u jiné osoby, na které se zástavní věřitel a zástavce dohodli. Uschování může být nahrazeno vyznačením v listině osvědčující vlastnictví zástavce, protože je nezbytná k užívání věci. Pokud vznikne zástavní právo k nemovitosti, vloží se údaj do katastru nemovitostí.

2.5.9 Bankovní záruka

Bankovní záruka je nástroj, který zajišťuje platební i neplatební dluhy. Banka se zaručí písemným prohlášením v záruční listině, že zaplatí věřiteli částku ve výši sjednané v záruční listině, jestliže dlužník věřiteli nezaplatí svůj dluh. Závazek banky je neodvolatelný a poskytuje plnění vždy v peněžní formě. Platební záruka znamená, že lze zajistit zaplacení úvěru, leasingu, dokumentárního inkasa, hladké platby. Neplatební záruka zajišťuje plnění dlužníka jako např. záruka za ztracené dokumenty, akontační záruka, záruka za zádržné, kauční záruka apod.

Kupní smlouva by měla obsahovat přílohu o této bankovní záruce, kde je uvedena částka záruky, charakteristika záruky a její doba platnosti, která musí být delší než platnost dluhu. Ručící banka se chrání při uplatnění záruky před zneužitím, vyžádáním dokumentace, že proběhla dodávka např. zboží, a že nebyla uhrazena. Banka si za poskytnutí účtuje závazkovou odměnu, která je odlišná podle míry rizika a délky platnosti záruky. V účetnictví se vede záznam v podrozvahové evidenci o bankovních zárukách.

2.5.10 Dokumentární akreditiv

Akreditiv patří mezi platební a také zajišťovací nástroje používané při obchodování se zahraničními partnery. Banka se na základě žádosti od klienta písemně zavazuje zaplatit za klienta oprávněné osobě, pokud tato osoba do určité doby splní stanovené podmínky. Podmínkou je předání přesně stanovených dokumentů, které jsou uvedeny v žádosti o otevření dokumentárního akreditivu. Aby mohl dodavatel čerpat akreditiv, musí splnit všechny stanovené podmínky. Dokumenty mohou být např. faktura, pojistné dokumenty, dokumenty o přepravě, certifikát o jakosti, předávací dokumenty v místě určení.

Akreditiv může být nepotvrzený (avizovaný), potvrzený, odvolatelný, odběratelský (importní), dodavatelský (exportní). Akreditiv může mít revolvingový charakter nebo může být označen jako převoditelný. Blíže nebude specifikováno, jelikož tato metoda nebude při analýze pohledávek využita.

Výhodou akreditivu je, že dodavateli vzniká pohledávka vůči bance, která je mnohem likvidnější než u odběratele. Dodavatel získá jistotu zaplacení při splnění podmínek. Nevýhodou je náročnost zpracování a nutnost provádění změn, které musí odsouhlasit všechny strany, které se na něm účastní.

2.5.11 Dokumentární inkaso

Využíváno především v zahraničním obchodě. Vydání dokumentů je podmíněno zaplacením. Dokumentární inkaso je výhodné převážně pro odběratele, umožňuje jim totiž zaplatit až v době, kdy dojde k převzetí dokladů. Nejvhodnější je použití dokumentárního

inkasa v obchodování s již známými partnery a kdy prodávající (příkazce) nechce čekat na zaplacení, protože dokumentární inkaso znamená příkaz pro banku dodavatele, aby vybrala od odběratele plnění proti předání dokumentů.

Rozlišují se dva druhy dokumentárního inkasa a to dokumenty proti zaplacení a dokumenty proti akceptaci směnky. U prvního druhu odběratel zaplatí inkasní částku bance a pak obdrží dokumenty. U druhého akceptuje odběratel vystavenou směnku na sebe a obdrží dokumenty.

2.5.12 Zajišťovací převod práva

Dlužník může převést na věřitele pro zajištění svého dluhu své majetkové právo. Může jít o převod jakéhokoli práva, které je převoditelné, nejčastěji se jedná o pohledávky vůči jiné osobě, může jít i o právo spojené s cennými papíry nebo vlastnické právo. Nelze převést nepřevoditelné právo jako autorské právo.

V případě nesplnění dluhu, spočívá zajišťovací právo v tom, že bude věřitel uspokojen s převedeného práva místo splněním dluhu. Převod práva se uskutečňuje na základě písemné smlouvy. Předmětem je jen právo dlužníka, ne právo žádné jiné osoby. Je vhodné uvést do smlouvy tzv. rozvazovací podmínku. Rozvazovací podmínka zavazuje věřitele, že po splnění zajištěného dluhu, převede zpět právo na dlužníka.

2.5.13 Faktoring

Faktoring je odkup krátkodobých pohledávek specializovanou faktoringovou společností. Společnost většinou odkupuje pohledávky, kterou zpravidla nejsou zajištěny nějakým ze zajišťovacích nástrojů. Smlouva o faktoringu se uzavírá na dané období v písemné formě. Společnost odkoupí ty pohledávky, které splňují podmínky faktoringové smlouvy. Společnost se zavazuje smlouvou proplácet část pohledávky dodavateli, i když odběratel skutečně nezaplatil. Převážně se jedná o odkup pohledávek bez zpětného postihu, kdy společnost přebírá veškerá rizika. Původní věřitel bude odpovídat za pohledávku tehdy, pokud poruší nějaké smluvní podmínky jako je např. dodání vadného zboží nebo nedodání zboží apod.

Pohledávky, které faktoringová společnost odkupuje, musí splňovat určité podmínky. Splatnost těchto pohledávek nesmí být delší než 180 dní, s pohledávkou nesmí být spojeno právo třetí osoby. Pohledávky vznikla na základě dodavatelského nezajištěného úvěru a existuje možnost postoupení pohledávky. Existují i další podmínky, zde jsou uvedeny jen ty nejdůležitější.

Faktoringová společnost dává firmě hotovost za odkoupení pohledávek. Faktoringová provize je cenou faktoringu, která je tvořena rizikovou složkou a obsahuje také náklady na zpracování faktoringu. Firmy tak nebudou mít své finanční prostředky vázány v pohledávkách. Dodavatel po provedení služby vystaví odběrateli fakturu, kde je uveden dovětek, ze kterého plyne odběrateli povinnosti hradit pohledávku faktoringové společnosti. Kopie faktury zašle dodavatel faktoringové společnosti, která se tak stává novým věřitelem odběratele. Výhodné je faktoring použit při exportu, protože dodavatel nemusí být seznámen dopodrobna s podmínkami v zemi odběratele.

2.5.14 Forfaiting

Forfaitingové společnosti odkupují pohledávky se splatností minimálně 90 dní a provádí i odkup pohledávek s několikaletou splatností. Postupované pohledávky forfaitingové společnosti musí být nějak zajištěny, např. bankovní zárukou, dokumentárním akreditivem apod. Pokud odběratel nezaplatí forfaitingové společnosti, mohou vymáhat plnění na osobách, které se některým z nástrojů za pohledávku zaručili, většinou se jedná o bankovní instituce.

Forfaiting je považován za jednu z možností podpory vývozu, využívá se zejména při dodávkách investičních celků do zahraničí. Výhodou forfaitingu je snižování potřeb klasických úvěrů a převádí kurzové a měnové riziko a riziko nebytnosti postupované pohledávky na forfaitingovou společnost. (Bařinová, Vozňáková, 2007)

2.6 Shrnutí

V této části byl vysvětlen vznik a následně zánik pohledávek. Vyznačeny byly právní předpisy upravující dané téma a druhy pohledávek. Uvedeno bylo 14 preventivních zajišťovacích prostředků k pohledávkám. Zajišťovací prostředky k pohledávkám jsou

neodmyslitelně důležité pro danou firmu, ale také pro ostatní firmy. Díky těmto prostředkům lze zabránit vzniku pohledávek po splatnosti. Na začátku jsou uvedeny prostředky využívané firmou a také prostředky, které budou použity v praktické části práce. Pro úplnost budou uvedeny i ostatní zajišťovací prostředky.

V následující části budou vysvětleny důležité pojmy, tzn. prekluze a promlčení. Tyto pojmy je důležité znát, aby si firma pohlídala, kdy lze pohledávku vymáhat a kdy už je vymáhání pohledávek po splatnosti nemožné, jelikož překročili stanovený časový limit. Poněvadž se budou v praktické části analyzovat i opravné položky k pohledávkám, budou vymezeny opravné položky také v části teoretické. Firma tvoří opravné položky k pohledávkám z důvodu opatrnosti. Pokud se stane, že je pohledávka nedobytná, pohledávka se odepíše. Odpis pohledávky bude daňově uznatelným nákladem v případě, že se k pohledávce tvořila zákonná opravná položka. Uznatelným nákladem však bude jen do výše tvorby této opravné položky.

Stane-li se, že odběratel přestane platit své dluhy, firmě tudíž vznikne pohledávka po splatnosti a není-li úspěšná ve vymáhání těchto pohledávek, může využít i dalších způsobů vymáhání této pohledávky po splatnosti a to mimosoudní nebo soudní cestou. V následující části, proto budou vysvětleny prostředky soudního a mimosoudního vymáhání.

3 Pohledávky po splatnosti a možnosti jejich řešení

3.1 Promlčení a prekluze

3.1.1 Promlčení

Pokud není právo vykonáno v promlčecí lhůtě, promlčí se a dlužník už není povinen plnit. Jestliže dlužník plnil po uplynutí promlčecí lhůty, nemůže požadovat navrácení toho, co plnil po této lhůtě. Soud k promlčení přihlédne jen tehdy, pokud dlužník namítne, že je právo promlčeno. Jestliže se někdo vzdá předem práva uplatnit námitku promlčení, nepřihlíží se k tomu. Pokud jsou si strany povinny vrátit, co nabyly podle neplatné smlouvy nebo ze zrušeného závazku, přihlédne soud k námitce jen tehdy, pokud podají námitku obě strany.

Promlčují se všechna majetková práva s výjimkou případů určených zákonem. V případě práva na důstojnost a život, zdraví, jméno, vážnost, čest, soukromí nebo podobná práva se promlčují jen práva na odčinění újmy způsobené na těchto právech. Nepromlčuje se právo na výživné, vlastnické právo ani právo domáhat se rozdělení společné věci.

Jestliže je splnění dluhu zajištěno zástavním právem, zástavní právo se nepromlčí dříve než pohledávka. Promlčení pohledávky zástavnímu věřiteli nebrání v uspokojení ze zástavy. Zástavní právo se nepromlčí, pokud má věřitel movitou zástavu u sebe nebo ji pro něho opatruje třetí osoba.

Jestliže se jedná o právo vymahatelné u orgánů veřejné moci, počne promlčecí lhůta běžet ode dne, kdy právo mohlo být uplatněno poprvé. Právo může být uplatněno poprvé, pokud se dozvěděla oprávněná osoba o okolnostech rozhodných pro počátek běhu promlčecí lhůty, anebo kdy se o nich dozvědět měla a mohla.

Promlčecí lhůta je tři roky. Uběhnutím deseti let se promlčí majetkové právo, kdy dospělo, ledaže Občanský zákoník stanovil jinou promlčecí lhůtu. Strany si mohou sjednat delší nebo kratší promlčecí lhůtu počítanou ode dne, kdy mohlo být právo uplatněno poprvé, než jakou stanoví zákon, nejméně však může trvat jeden rok a maximálně může trvat patnáct

let. Pokud dojde k ujednání kratší nebo delší lhůty v neprospěch slabší strany, k tomuto ujednání se nepřihlíží.

Uznal-li dlužník svůj dluh po uplynutí promlčecí lhůty, nárok se obnoví a začne běžet nová promlčecí lhůta ode dne, kdy došlo k uznání dluhu. Je-li v uznání dluhu určená i doba, do které dlužník svůj dluh splní, promlčí se právo za deset let od posledního dne určené doby.

3.1.2 Prekluze

Pokud nebylo právo vykonáno ve stanovené lhůtě, zanikne jen v případech výslovně stanovených zákonem. Soud přihlédne k zániku práva, i když dlužník nic nenamítne. Ustanovení o běhu promlčecí lhůty platí obdobně i pro prekluzivní lhůtu. (Občanský zákoník od 1.1.2014)

3.2 Opravné položky k pohledávkám

Opravné položky se vytvářejí na základě inventarizace k pohledávkám po lhůtě splatnosti. Účelem vytváření opravných položek je vyjádření rizika nezaplacení pohledávky snížením ocenění pohledávky v účetní závěrce. Tvorba se účtuje na vrub nákladů v účtové skupině 55 – rezervy, komplexní náklady příštích období odpisy, opravné položky v provozní oblasti a ve prospěch účtu v účtové skupině 39 – opravná položka k zúčtovacím vztahům a vnitřní zúčtování. Opravné položky snížíme nebo zrušíme zaúčtováním ve prospěch účtové skupiny 55 a na vrub účtové skupiny 39.

Účetní jednotka si musí zřídit samostatné syntetické nebo analytické účty k opravným položkám. V účtové skupině 55 by měly být účty pro tvorbu zákonných opravných položek, pro tvorbu účetních opravných položek, pro rozpuštění zákonných opravných položek, pro rozpuštění účetních opravných položek. Účtová skupiny 39 by měla obsahovat účty pro evidenci zákonných opravných položek a pro evidenci účetních opravných položek.

Zjišťují se tedy opravné položky zákonné a účetní. Zásady tvorby zákonných opravných položek jsou uvedeny v zákoně o rezervách pro zjištění základu daně z příjmů. Zásada tvorby účetních opravných položek závisí na tom, jak se rozhodne účetní jednotka. Zákonné opravné

položky se vytváří k drobným pohledávkám, pohledávkám za dlužníky v insolvenčním řízení, k nepromlčeným pohledávkám, které jsou účtovány v účetnictví a jsou splatné po 31.12.1994. Účetní jednotka nesmí tvořit opravné položky, pokud má závazek vůči dlužníkovi a neprovede nejdříve vzájemný zápočet pohledávky a závazku.

3.2.1 Zákonné opravné položky k nepromlčeným pohledávkám

Poplatníci daně z příjmu, kteří vedou účetnictví, mohou vytvářet zákonné opravné položky k nepromlčeným pohledávkám splatným po 31.12.1994, jejichž tvorba je nákladem na dosažení, zajištění a udržení příjmů, pokud od konce sjednané lhůty splatnosti pohledávky uplynulo více než 6 měsíců, až do výše 20% neuhrazené rozvahové hodnoty pohledávky, pokud tato hodnota nepřesahuje 200 000,- Kč.

Vyšší opravné položky lze vytvářet k pohledávkám jen v případě, bylo-li zahájeno rozhodčí řízení nebo soudní řízení anebo správní řízení, a jehož se poplatník daně z příjmů řádně účastní, a za podmínky, že od konce sjednané lhůty splatnosti pohledávky uplynulo více než 12 měsíců, až do výše 33% neuhrazené rozvahové hodnoty pohledávky, 18 měsíců, až do výše 50% neuhrazené rozvahové hodnoty pohledávky, 24 měsíců, až do výše 66% neuhrazené rozvahové hodnoty pohledávky, 30 měsíců, až do výše 80% neuhrazené rozvahové hodnoty pohledávky, 36 měsíců, až do výše 100% neuhrazené rozvahové hodnoty pohledávky.

Tab. 3.1 Zákonné OP k nepromlčeným pohledávkám

Doba po splatnosti	Výše opravné položky
více než 6 měsíců	20 %
více než 12 měsíců	33 %
více než 18 měsíců	50%
více než 24 měsíců	66%
více než 30 měsíců	80 %
více než 36 měsíců	100 %

Zdroj: Vlastní zpracování dle zákona č. 593/1992 Sb. o rezervách

Opravné položky je možno vytvářet jen k pohledávkám, o kterých bylo v době jejich vzniku účtováno ve výnosech, a takto vzniklý příjem nebyl osvobozen od daně z příjmů nebo nezahrnovaný do základu daně z příjmů nebo zahrnovaný do samostatného základu daně

z příjmů anebo základu daně pro zvláštní sazbu daně. Opravné položky se nesmí vytvářet k pohledávkám z úvěrů, záloh, půjček apod., protože tyto pohledávky nebyly účtovány ve výnosech v době jejich vzniku. Není možno vytvářet opravné položky také k pohledávkám z titulu poplatků z prodlení a penále, smluvních pokut a úroků z prodlení, i když byly účtovány ve výnosech, ale nebyly zahrnovány do základu daně z příjmů.

Opravné položky se zruší, pokud pominou důvody pro jejich existenci nebo pokud došlo k promlčení pohledávky, popř. nastal důvod, za něhož se odpis pohledávky považuje za náklad na dosažení, zajištění a udržení příjmů.

Pro účtování zákonné opravné položky se používá účet 558 – Tvorba a zúčtování zákonných opravných položek na straně MD podle zvláštního právního předpisu a účet 391 – Opravná položka k pohledávkám na straně D. Snížení nebo zrušení zákonné opravné položky se zaúčtuje naopak, to znamená, že účet 391 na straně MD a účet 558 na straně D.

3.2.2 Zákonné opravné položky k pohledávkám nepatrné hodnoty

Od 1.1.2006 je možno vytvářet zákonné opravné položky také k pohledávkám, které splňují podmínky zákonných opravných položek k nepromlčeným pohledávkám splatným po 31.12.1994, rozvahová hodnota pohledávky bez příslušenství v okamžiku jejího vzniku nepřesáhne 30 000,-, od konce sjednané lhůty po splatnosti pohledávky uplynulo více než 12 měsíců a ke dni tvorby opravné položky nepřesahuje u poplatníka celková hodnota pohledávek bez příslušenství vzniklých vůči témuž dlužníkovi částku 30 000 Kč,-.

V těchto případech má účetní jednotka možnost vytvářet opravnou položku až do výše 100%. O opravných položkách je účetní jednotka povinna vést samostatnou evidenci. Bylo by vhodné tyto pohledávky přeúčtovat na samostatný analytický účet k účtu 311 – Odběratelé a stejně tak vést opravné položky k těmto pohledávkám na samostatném analytickém účtu k účtu 391 – Opravná položka k pohledávkám. (Pilátová, Richter, 2011)

3.2.3 Účetní opravné položky

Účetní jednotka je při oceňování majetku a dluhů ke konci rozvahové dne povinna vzít v úvahu všechny možné ztráty a předvídatelná rizika, které se týkají tohoto majetku a samozřejmě všechna snížení hodnoty majetku. Právě v oblasti pohledávek existuje riziko nadhodnocení majetku. Pokud je riziko, že nebudou pohledávky zaplacený, musí účetní jednotka účtovat nejen o zákonných opravných položkách, ale i o účetních opravných položkách. Z hlediska účetnictví mají opravné položky vyjadřovat reálnou hodnotu aktiv a podávat tak věrný a poctivý obraz o finanční situaci účetní jednotky a předmětu účetnictví.

Účetní opravné položky se účtují na vrub nákladů a opravná položka se sníží nebo zruší vyúčtováním ve prospěch nákladů, pokud inventarizace neprokáže opodstatněnost její výše. Účetní opravné položky jsou nedaňovým výdajem, to znamená, že se výsledek hospodaření pro účely základu daně z příjmu zvýší o účetní opravnou položku.

Pro účtování účetních opravných položek se používá účet 559 – Tvorba a zúčtování ostatních opravných položek na straně MD a účet 391 – Opravná položka k pohledávkám na straně D. Zrušení nebo snížení opravné položky zaúčtujeme na účet 391 na straně MD a účet 559 na straně D. (Drbohlav, Pohl, 2011)

3.2.4 Nová právní úprava OP dle zákona o rezervách

Zákon o rezervách obsahuje novelu opravných položek k nepromlčeným pohledávkám splatných po 31. prosinci 1994. Novelizace platí pro pohledávky splatné od data 1.1.2014 a poprvé se uplatní od 1.1.2015. Opravné položky mohou v období, za které se podává daňové přiznání, tvořit poplatníci daně z příjmů vedoucí účetnictví za podmínky, že od konce sjednané lhůty splatnosti pohledávky uběhlo více než 18 měsíců a to do výše 50 % neuhrazené rozvahové hodnoty pohledávky nebo uběhlo více než 36 měsíců, mohou poplatníci tvořit opravnou položku až do výše 100 % neuhrazené rozvahové hodnoty pohledávky. Opravná položka se zruší, pokud pomine důvod její existence nebo se pohledávka, ke které byla tvořena opravná položka, promlčela.

Tab. 3.2 Novelizace zákonných OP k nepromlčeným pohledávkám

Doba po splatnosti	Výše opravné položky
více než 18měsíců	50%
více než 36 měsíců	100%

Zdroj: Vlastní zpracování dle zákona č. 593/1992 Sb. o rezervách

U pohledávek nabytých postoupením, jejichž rozvahová hodnota byla vyšší než 200 000,- v okamžiku jejich vzniku bez příslušenství, se mohou tvořit opravné položky dle předchozího odstavce za podmínky, že bylo zahájeno rozhodčí, soudní nebo správní řízení, jehož se poplatník daně z příjmů řádně účastní. (Zákon o rezervách č. 593/1992 Sb. v platném znění)

3.3 Odpis pohledávek

Daňově uznatelný výdaj u poplatníků vedoucích účetnictví je jmenovitá hodnota pohledávky nebo pořizovací cena pohledávky nabytá postoupením, vkladem a při přeměně společnosti, za předpokladu, že při vzniku bylo účtováno o pohledávce ve výnosech a vzniklý příjem nebyl osvobozen od daně, a je-li možno k pohledávce uplatňovat opravné položky za dlužníkem, který je v úpadku nebo mu úpadek hrozí, za dlužníkem, u něhož soud zrušil konkurz pro nepostačující majetek a pohledávka byla přihlášena u insolvenčního soudu a měla být vypořádána z majetkové podstaty, za dlužníkem, který zemřel a pohledávka nemohla být uspokojena ani vymáhána na dědicích, za dlužníkem, který byl právnickou osobou, ale zanikl bez právního nástupce, za dlužníkem, na jehož majetek je uplatňována veřejná dražba, za dlužníkem, jehož majetek je postižen exekucí.

Odpis pohledávky se uznává, je-li tvořena z části nebo v plné výši k této pohledávce zákonná opravná položka dle zákona o rezervách. Odpis pohledávky není možný u pohledávek, ke kterým nelze tvořit opravnou položku. Jedná se o pohledávky z titulu záloh, úvěrů a půjček, z nevyplacených dividend a podobných plnění, u nichž se vybírá daň srážkou, promlčených pohledávek. (Drbohlav, Pohl, 2011)

3.4 Zajištění pohledávek po splatnosti mimosoudní cestou

3.4.1 Inkasní agentura

Pro většinu malých a středních firem je velice nákladné vytvořit si vlastní oddělení vymáhání, proto své pohledávky předávají k vymáhání inkasním společnostem. Inkasní agentury nabízejí své služby bez vstupních poplatků. Hrazen je poté až dosažený výsledek procentem z částky, kterou inkasní společnost vymohla. Podnikatelským rizikem firem je neúspěch ve vymáhání pohledávek.

Inkasních agentur je více a rozhodnout se pro jednu agenturu může být složité. Firmy se při výběru agentury řídí podle různých kritérií. Kritériem může být mediální známost inkasní společnosti, méně známá inkasní agentura ale s výhodnou cenou poskytovaných služeb, to však může být rizikem pro firmy. Dalším kritériem výběru může být doporučení známých, jedná se o již vyzkoušenou agenturu a má za sebou měřitelné výsledky ve vymáhání. Kvalitní inkasní kancelář nabízí kromě inkasa pohledávek, také kompletní správu pohledávek, jako je zajištění podkladů pro soudní řízení, zajištění informací pro exekuční řízení, jednání s právníky.

Pokud je inkasní agentura vybrána, sepíše se mandátní smlouva. Součástí mandátní smlouvy musí být i plná moc, která zmocňuje inkasní agenturu v zastupování firmy. Firma může agenturu zmocnit k přímému inkasu finančních částek od dlužníků, nebo ji jen zmocní k mimosoudnímu dojednání splátkového kalendáře, avšak platby budou probíhat na účet firmy, které pohledávky patří. Důležité jsou podpisy oprávněných osob a jednajících osob v plné moci. Za věřitele podepisuje plnou moc většinou statutární orgán společnosti, který je k podepsání oprávněn. V případě inkasní agentury podepisuje plnou moc osoba oprávněná k tomuto jednání.

S ohledem na etický kodex je vhodné a žádoucí zdůraznit odpovědnost dlužníka za nesplacenou pohledávku, upozornit na hrozící zahájení soudního řízení a upozornit na navýšení nákladů spojených s tímto řízením či exekucí. Upozornit dlužníka na možnost poškození jeho dobrého jména z důvodu špatné platební morálky. Automaticky se zasílají upomínky, mobilní textové zprávy a jiné komunikační prostředky. Provádí se inspekce

inkasním inspektorem v místě bydliště, popřípadě dotazování u sousedů za předpokladu zachování mlčenlivosti o důvěrných informacích. Inkasní agentury se dotazují na dlužníka i v místě jeho zaměstnání. (Pilátová, Richter, 2011)

3.4.2 Uznání dluhu

Kromě písemného uznání lze považovat za uznání dluhu placení úroků nebo částečné plnění dluhu dlužníkem. Uznání dluhu je nejjednodušší způsob, jak zajistit věřiteli právně jeho pohledávku. Uznání může být významné v případě, kdy věřitel počítá s právním vymáháním pohledávky, ale má určité pochybnosti, zda bude mít jak prokázat, že pohledávka skutečně vznikla.

Podstatou je písemné potvrzení dlužníka věřiteli, že uznává svůj dluh. Zakládá se právní domněnka, že dluh opravdu existoval. Ode dne, kdy došlo k uznání dluhu, začíná běžet nová promlčecí lhůta. Určí-li dlužník dobu, ve které splní svůj dluh, promlčí se pohledávka za deset let od posledního dne určené doby dlužníkem. Z uznání musí být patrné, o jaký dluh se konkrétně jedná a musí obsahovat označení věřitele a vyjádření dlužníka o uznání dluhu. Uznání závazku může být také platebním kalendářem. (Občanský zákoník od 1.1.2014 a Bařinová, Vozňáková, 2007)

3.4.3 Notářský zápis

Notářský zápis zajišťuje právně uznání dluhu. Na základě věřitelovy žádosti je umožněno vedení možné exekuce proti dlužníkovi bez další žaloby. Zápis neopravňuje k uplatnění zákonných opravných položek u věřitelovy pohledávky. Zápis je možno uzavřít v případech, kdy je již pohledávka splatná a věřitel je schopný poskytnout dlužníkovi dodatečnou lhůtu ke splacení dluhu. Notářský zápis věřiteli poskytuje právní jistotu a zaručuje mu výhodné postavení v případném exekučním vymáhání jeho pohledávky. (Notářská komora České republiky)

3.4.4 Započtení

Zápočet pohledávky je dalším z jednoduchých způsobů, jak zajistit splatnost pohledávky. Jedná se o vzájemné vyrovnání závazků a pohledávek, tedy zápočet. Při uzavření je nutné zkontrolovat, jestli započítávané závazky a pohledávky mají veškeré nutné náležitosti a zda odpovídají požadavkům pro vzájemný zápočet. Započtením se obě pohledávky zruší v částce, ve které se vzájemně kryjí. V praxi se můžeme setkat s dvoustrannými, ale taky s vícestrannými zápočty pohledávek.

Je nutné průkazně doložit existenci pohledávky a splnit určité podmínky. Mezi podmínky patří, že smlouva o zápočtu musí být podepsána statutárními zástupci, kteří jsou oprávněni jednat za daný subjekt. Započítávat lze dluhy a pohledávky k témuž subjektu. U vícestranných zápočtů je nutné dbát na to, aby byla smlouva o zápočtu podepsaná všemi subjekty. Všechny započítávané dluhy a pohledávky musí být jednotlivě specifikovány a musí být doloženy řádnými doklady. Započíst lze pouze trvalé pohledávky nebo již vzniklé pohledávky.

Předmětem zápočtu pohledávek jsou jakékoli pohledávky, které jsou uplatnitelné u soudu. Započtení taktéž nebrání skutečnost, že je pohledávka promlčena. Promlčení musí nastat poté, kdy se pohledávka stala způsobilou k započtení, což nastává téměř vždy. Mezi pohledávky nelze započítat pohledávku splatnou oproti pohledávce, která dosud splatná není. Je možná však dohoda mezi subjekty, že se dohodnou na započtení i těchto pohledávek.

3.4.5 Postoupení pohledávky

Věřitel může část pohledávky nebo celou pohledávku postoupit jiné osobě smlouvou jako postupitel bez souhlasu dlužníka. Postupník, tedy třetí osoba, nabývá k postoupené pohledávce také její příslušenství a práva spojená s touto pohledávkou včetně jejího zajištění. Postupitel mu vydá potřebné doklady a sdělí mu vše potřebné, co je zapotřebí k uplatnění pohledávky. Lze postoupit pohledávku, kterou lze zcizit, pokud to nevylučuje ujednání věřitele a dlužníka. Pohledávku, která zaniká smrtí nebo jejíž obsah by se změnou věřitele změnil k tíži dlužníka, nelze postoupit.

Dokud postupník neprokáže postoupení pohledávky dlužníkovi nebo dlužníka nevyrozumí, může se dlužník své povinnosti zprostit zaplacením svého dluhu postoupiteli nebo se s ním vyrovná jinak. Pokud je pohledávka postoupená více osobám, je vůči dlužníkovi účinné to postoupení, o kterém se dlužník dozvěděl nejdříve. Dlužníkovi i po postoupení zůstávají zachovány námitky proti pohledávce, které měl v době postoupení. (Občanský zákoník od 1.1.2014)

3.5 Zajištění pohledávek po splatnosti soudní cestou

3.5.1 Soudní řízení

Soudním vymáháním se rozumí především vymáhání pohledávky formou státního donucení. Tím se myslí provádění úkonů od podání žaloby až po výkon soudního rozhodnutí, jakož i přihlášení pohledávek do konkurzních řízení, případně podání návrhu na prohlášení konkurzu na majetek dlužníka a účast v tomto řízení. Věřitel by měl zvážit, zda se v soudním řízení nenechá zastoupit právním zástupcem, který věřiteli zajistí kvalifikovanou právní pomoc.

Řízení se před soudy zahajuje na základě podaného návrhu označovaného jako žaloba. V žádosti se uvedou rozhodující skutečnosti o jednání s dlužníkem, tzn. smlouva, doklady, upomínky a další korespondence. Pokud došlo k částečné úhradě dluhu, uvedou se tyto údaje o datech a formě zaplacení. Doručením žaloby je zahájeno soudní řízení.

Z hlediska účetnictví znamená zahájení soudního řízení možnost uplatnit zákonné opravné položky až do výše 100 % hodnoty pohledávky, je-li pohledávka více než 36 měsíců po splatnosti. Soudní poplatky účtuje na účet 538 – ostatní daně a poplatky. Pravomocné rozhodnutí soudu o povinnosti dlužníka zaplatit částku, kterou dluží včetně příslušenství k této pohledávce, ještě neznamená, že dlužník částku opravdu uhradí. Dlužná částka může být následně vymáhána exekuční cestou, ale pokud dlužník nedisponuje žádným majetkem, nebude dlužná částka uhrazena. (Bařinová, Vozňáková, 2007)

3.5.2 Insolvenční řízení

Insolvenční řízení musí splňovat určité zásady. Asi nejdůležitější zásadou je, že musí být insolvenční řízení vedeno takovým způsobem, aby žádný účastník řízení nebyl nespravedlivě poškozen či nedovoleně zvýhodněn. Řízení musí probíhat tak, aby bylo rychlé, hospodárné a co nejvíce uspokojilo věřitele. Pokud mají věřitelé podobné nebo stejné postavení, mají v řízení rovné možnosti. Mezi subjekty insolvenčního řízení se řadí dlužník, věřitel, insolvenční soud a insolvenční správce, státní zastupitelství a likvidátor dlužníka.

Insolvenční řízení je zahájeno dnem doručení návrhu soudu, který je opatřený úředně ověřeným podpisem osoby, která ho podala. Jedná-li se o hrozící úpadek, podává insolvenční návrh jen dlužník. Jinak je návrh oprávněn podat věřitel nebo dlužník. Zahájení řízení oznámí insolvenční soud vyhláškou v insolvenčním rejstříku. Navrhovatel může vzít návrh zpět, a to až do doby vydání usnesení o úpadku nebo do nabytí moci jiného rozhodnutí o insolvenčním návrhu.

Věřitelé jsou od zahájení řízení oprávněni uplatnit své pohledávky přihláškou, i když ještě nebyla výzva k podání přihlášek zveřejněna. Od okamžiku zahájení je dlužník povinen se zdržet nakládání s majetkovou podstatou a s majetkem, který zde může náležet. Majetkovou podstatu tvoří především peněžní prostředky, nemovité věci, movité věci, podnik, vkladní knížky, směnky, šeky nebo jiné cenné papíry a další.

Moratorium umožňuje dlužníkovi možnost se vyrovnat s věřitelem ještě před proběhnutím celého insolvenčního řízení. Dlužník - fyzická osoba, která je podnikatelem, navrhne soudu vyhlášení moratoria a insolvenční soud o tomto návrhu rozhodne.

V insolvenčním řízení se neuspokojují úroky, úroky z prodlení, poplatek z prodlení z pohledávek přihlášených věřitelů, pokud přirostly nebo se staly splatné až v době po rozhodnutí o úpadku, pohledávky z darovacích smluv a jiné.

Zjistilo-li se, že je dlužník v úpadku nebo mu úpadek hrozí, vydá soud rozhodnutí o úpadku. Rozhodnutí o úpadku se doručuje dlužníkovi a insolvenčnímu správci do vlastních rukou. Dále se rozhodnutí o úpadku doručí předběžnému správci, insolvenčnímu navrhovateli a osobám, které k řízení přistoupily. Soud spojí s rozhodnutím o úpadku rozhodnutí o

prohlášení konkursu, pokud se jedná o osobu, u které insolvenční zákon vylučuje řešení úpadku reorganizací či oddlužením. Je-li způsobem řešení úpadku reorganizace, spojí se s rozhodnutím o úpadku i rozhodnutí o ustanovení znalce za účelem ocenění majetkové podstaty. (Insolvenční zákon § 182/2006 Sb.)

3.5.3 Exekuční řízení

Exekutor je fyzická osoba, která splňuje předpoklady dle platných právních předpisů a stát ji tímto úřadem pověřil. Exekuční činnost vykonává exekutor nezávisle a je povinen své povolání vykonávat svědomitě a zdržet se všeho, co by mohlo narušit důstojnost tohoto povolání nebo ohrozit důvěru ve spravedlivý, nezávislý a nestranný výkon exekuční činnosti. Exekuci vede exekutor označený jako oprávněný v exekutorském návrhu, který je zapsán v rejstříku zahájených exekucí. Exekutorská komora České republiky, je orgánem samosprávy exekutorů a státní dohled vykonává Ministerstvo spravedlnosti.

Exekuční řízení se zahajuje návrhem, a to dnem, kdy návrh došel exekutorovi. Podle vydaného pověření soudem může exekutor zjišťovat a zajišťovat majetek. Údaje o zahájení a průběhu exekuce se zapisují do elektronického seznamu tzv. rejstříku zahájených exekucí. Tento rejstřík spravuje ministerstvo a je neveřejný. Účastníky řízení jsou povinný a oprávněný.

Jakmile obdrží exekutor návrh, požádá soud nejpozději do 15 dní ode dne doručení tohoto návrhu o pověření a nařízení exekuce. Společně se žádostí zašle exekutor soudu exekuční návrh a všechny listiny, které k tomuto návrhu připojil. Do 15 dní vydá soud pověření. Nejpozději do 15 dní ode dne doručení pověření zašle exekutor oprávněnému vyrozumění o zahájení exekuce. Povinnému zašle vyrozumění do vlastních rukou nejpozději s prvním exekučním příkazem. Po doručení vyrozumění nesmí povinný nakládat se svým majetkem.

Poté co je exekuce zapsána v rejstříku zahájených exekucí, posoudí exekutor, jakým způsobem bude exekuce provedena. Majetek, který je postižen exekučním příkazem, nesmí dlužník (povinný) převést na jinou osobu, zatížit ho nebo s ním nakládat jinými způsoby. Provedením exekuce zaniká právní účinek vydaného exekučního příkazu.

Exekutor rozhoduje usnesením, které doručí všem účastníkům exekučního řízení a dalším osobám, kterých se toto řízení týká. Účastník může podat odvolání proti rozhodnutí exekutora, o kterém rozhodne krajský soud. Odvolání lze podat do 15 dní od doručení rozhodnutí.

Exekuci ukládající zaplacení peněžní částky lze provést srážkami ze mzdy nebo jiného příjmu dlužníka, přikázáním pohledávky, prodejem nemovitých a movitých věcí, postižením závodu, správou nemovité věci apod. Exekuci ukládající jinou povinnost než zaplacení peněžité částky lze provést vyklizením, odebráním věci, provedením prací a výkonů a rozdělením společné věci. Exekuci prodejem zástavy lze provést prodejem zastavených movitých a nemovitých věcí.

Exekutor sepíše na žádost exekutorský zápis o osvědčené skutkového děje nebo stavu věci, což může například být splnění dluhu. Je zde uvedeno, zda se skutkový děj udál v exekutorově přítomnosti nebo se exekutor o stavu věci přesvědčil. Exekutorský zápis je veřejnou listinou. (§ 120/2001 Sb. Zákon o soudních exekutorech a exekuční činnosti)

3.6 Shrnutí

Na závěr následuje shrnutí této části. Je důležité, aby každá firma znala pojem promlčení a pojem prekluze. Pojmy určují, kdy je možné ještě pohledávku po splatnosti vymáhat a kdy je pohledávka po splatnosti již nevymahatelná. Další neodmyslitelnou součástí k pohledávkám jsou opravné položky. Opravnými položkami k pohledávkám se bude zabývat i část praktická. Firmy je tvoří z opatrnosti a mají vliv na daňovou uznatelnost výše odpisu pohledávky, která pak ovlivňuje výsledek hospodaření dané firmy. Pokud není firma úspěšná ve vymáhání svých pohledávek po splatnosti, lze tyto pohledávky řešit mimosoudní a soudní cestou. V teoretické části byly vysvětleny způsoby, jakými lze řešit pohledávky po splatnosti těmito cestami.

Na teoretickou část navazuje část praktická, která bude využívat poznatky z části teoretické. V praktické části následuje seznámení s firmou a jejím okolím, ve které bude provedena analýza pohledávek po splatnosti. Následně budou tyto poznatky vyhodnoceny a bude navrženo optimální řešení pro firmu Pila MSK, a.s., aby došlo ke zlepšení situace ve firmě. Čím méně totiž bude mít firma pohledávek po splatnosti, tím bude její ekonomická

situace lepší. Je proto důležité zabránit vzniku pohledávek po splatnosti v této firmě. Co se týče současných pohledávek po splatnosti, je nutné navrhnout způsoby řešení, jakými lze získat peníze zpět pro danou firmu, pokud již nedošlo k promlčení či prekluzi daných pohledávek po splatnosti.

4 Analýza pohledávek po splatnosti ve vybrané společnosti a návrhy řešení

Praktická část práce nejdříve seznamuje se základními údaji podniku, jeho profilem, předmětem podnikání a s orgány společnosti. Graficky je znázorněn vývoj zaměstnanců v jednotlivých letech. Je popsáno účetnictví firmy a vykazování pohledávek v rozvaze, které je také uvedeno v tabulce. Dále jsou ukázány způsoby účtování u pohledávky za odběrateli, ostatní pohledávky a poskytnutí provozní zálohy. Dále se tato část zabývá pohledávkami po splatnosti u konkrétního podniku, opravnými položkami k pohledávkám a pohledávkami u konkrétních fiktivních odběratelů.

4.1 Informace o společnosti

4.1.1 Základní údaje

Název:	Pila MSK, a.s.
Právní forma:	akciová společnost
Identifikační číslo:	47677961
Daňové identifikační číslo:	CZ47677961
Sídlo firmy:	Velké Karlovice 970 756 06 Velké Karlovice
Datum založení firmy:	2. září 1994
Datum vzniku firmy:	19. prosince 1994
Základní kapitál firmy:	112 100 000,- Kč

Logo společnosti:

Obr. 4.1

4.1.2 Profil společnosti Pila MSK, a.s.

Firma Pila MSK, a.s. vznikla na základě zakladatelské smlouvy dne 19. prosince 1994 zápisem do obchodního rejstříku. Významným rokem pro tuto společnost byl rok 1997, kdy došlo k rozsáhlé technologické modernizaci závodu. Další modernizace následovaly v roce 2008 až 2013 v několika etapách s cílem zlepšení kvality vyráběných produktů. Pila MSK, a.s. je dřevozpracující firma, která podniká v oblasti dřevěných obalových materiálů. Cílem firmy je nabídnout zákazníkům služby a produkty nejlepší kvality.

Firma je vlastníkem certifikátu procesu spotřebitelského řetězce PEFC CFCS 2002:2011 platné revize deklarující jasný původ dřevní hmoty, certifikátu systému bezpečnosti a ochrany zdraví při práci OHSMS OHSAS 18001:2008, certifikátu systému environmentálního managementu EMS ISO 14001:2005, certifikátu systému jakosti QMS ISO 9001:2009.

4.1.3 Předmět podnikání

Předmětem činnosti firmy je pilařská výroba, truhlářství, podlahářství, koupě zboží za účelem dalšího prodeje, prodej, kovovýroba a silniční motorová doprava. Hlavním produktem firmy je paletový přířez využívaný pro výrobu ztrátových a EURO palet, beden apod., který je určen k dodávkám na evropský trh. Dalšími produkty jsou mulčovací kůra, papírenská štěpka, dřevěné piliny a palivové dříví.

Firma také nabízí zámečnickou a strojní výrobu dle požadavků a potřeb zákazníků od prvotního návrhu po konečnou fázi realizace a montáže. Firma má dlouholeté zkušenosti s provozem pilařských technologií pro modernizaci a optimalizaci technologií na dřevozpracování.

4.1.4 Orgány společnosti

Statutárním orgánem ve firmě je představenstvo. Firma má předsedu představenstva a další dva členy představenstva. Představenstvo zastupuje firmu vůči třetím osobám, před soudy a jinými orgány v celém rozsahu. Navenek za představenstvo jedná jménem firmy

předseda představenstva samostatně. Jménem firmy podepisuje dokumenty předseda představenstva. Dozorčí radu tvoří předsedkyně a 2 další členové.

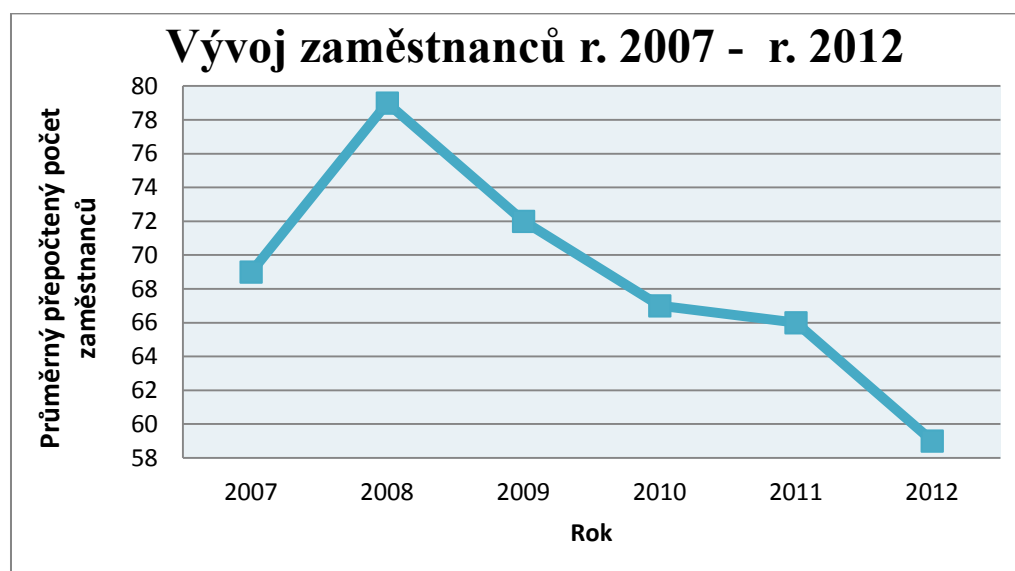
4.1.5 Zaměstnanci společnosti

Tab. 4.1 Průměrný přepočtený počet zaměstnanců

Rok	2007	2008	2009	2010	2011	2012
Zaměstnanci celkem	69	79	72	67	66	59
z toho řídící pracovníci	2	2	2	2	2	3

Zdroj: Vlastní zpracování

Graf 4.1 Vývoj zaměstnanců za rok 2007 až 2012

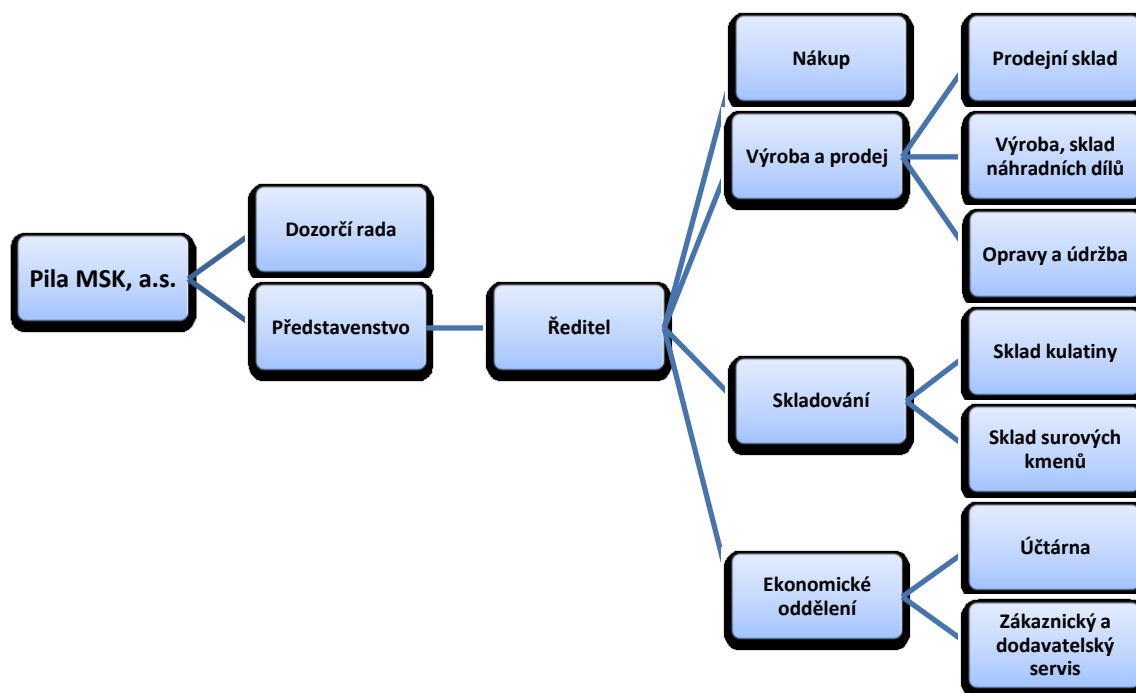

Zdroj: Vlastní zpracování

Z výše uvedené tabulky a grafu je viditelné, že se v roce 2008 zvýšil počet zaměstnanců oproti roku 2007 o 10 osob. V dalších letech došlo k poklesu zaměstnanců. V roce 2009 zaměstnávali 72 pracovníků, z toho 2 z nich byli na řídící pozici. V roce 2010 poklesl stav o 5 osob a na řídící pozici byli stále 2 pracovníci. V roce 2011 se stav zaměstnanců snížil o 1 zaměstnance a v roce 2012 zaměstnávali 59 zaměstnanců, z toho 3 zaměstnanci vykonávají řídící funkci.

4.1.6 Organizační schéma firmy

Obr. 4.2 Organizační schéma firmy Pila MSK, a.s.

Zdroj: Vlastní zpracování

4.2 Účetnictví a pohledávky firmy Pila MSK, a.s.

4.2.1 Účetnictví firmy

Firma Pila MSK, a.s. musí mít účetní závěrku ověřenou auditorem. Firma využívá ke svému podnikání daňové a právní služby. Používá obecné zásady, účetní metody a způsoby ocenění v souladu se zákonem o účetnictví č. 563/1991 Sb. v platném znění. K účtování firma používá účetní software.

Účtování zásob probíhá způsobem A a vedení evidence o zásobách. Výdej ze skladu je účtován cenami zjištěnými způsobem FIFO. Způsob FIFO znamená v anglickém jazyce first in first out, v překladu první na sklad, první ze skladu. V rámci jednoho analytického účtu se použil vždy jen jeden způsob ocenění. Ocenění nakoupených zásob je provedeno ve skutečných pořizovacích cenách, které zahrnují cenu pořízení a vedlejší pořizovací náklady jako dopravné, celní služby, ostatní služby. Ocenění zásob vytvořených vlastní činností je provedeno vlastními náklady výroby.

Účetní odpisy si firma stanovila v interních směrnících, kde vychází z předpokládaného opotřebení majetku. U daňových odpisů používají metodu rovnoměrnou.

O pohledávkách účtují v době vzniku ve jmenovité hodnotě, při nabytí pohledávky nebo přijetím pohledávky za úplatu účtují v pořizovací ceně. Pohledávky rozlišují dle konkrétních odběratelů. K pohledávkám firmy vytváří opravné položky, které stanoví účetní jednotky dle účetních výkazů. Opravné položky eviduje zákonné a ostatní.

Při přepočtu z cizí měny na měnu českou používá firma měsíční kurz vyhlášený Českou národní bankou (tzv. celní kurz).

4.2.2 Vykazování pohledávek v rozvaze

V tabulce jsou vyobrazeny pohledávky firmy od roku 2007 do roku 2012. Částky jsou uvedeny v celých tisících Kč. Při zpracování se vycházelo z netto částek, tedy čistých hodnot pohledávek. Údaje jsou zpracovány na základě účetních výkazů podniku za jednotlivé roky.

Tab. 4.2 Pohledávky firmy za rok 2007 až 2012

POLOŽKA	ROK					
	2007	2008	2009	2010	2011	2012
A Pohledávky za upsaný zákl. kapitál						
C Oběžná aktiva	67 405	63 887	68 772	71 356	59 698	71 462
C. II. Dlouhodobé pohledávky						
1. Pohledávky z obchodních vztahů						
2. Pohledávky - ovládající a řídící osoba						
3. Pohledávky - podstatný vliv						
4. Pohledávky za společníky, členy družstva a za účastníky sdružení						
5. Dlouhodobé poskytnuté zálohy						
6. Dohadné účty aktivní						
7. Jiné pohledávky						
8. Odložená daňová pohledávka						
C. III. Krátkodobé pohledávky	19 296	20 264	23 957	21 208	21 195	31 877
1. Pohledávky z obchodních vztahů	16 105	14 973	15 099	19 577	13 784	27 721
2. Pohledávky - ovládaná, ovládající os.			6 241	668	2 929	2 641
3. Pohledávky - podstatný vliv	306	1				
4. Pohledávky za společníky, členy družstva a za účastníky sdružení						
5. Sociální zabezpečení a zdravotní pojiš.						
6. Stát - daňové pohledávky	2 830	5 271	2 553	928	4 122	1 300
7. Krátkodobé poskytnuté zálohy		35	64	35	35	35
8. Dohadné účty aktivní						
9. Jiné pohledávky	55	4			325	180

Zdroj: Vlastní zpracování z účetních výkazů Pily MSK, a.s.

Z výše uvedené tabulky je patrné, že firma neeviduje dlouhodobé pohledávky, ale jenom pohledávky krátkodobého charakteru. Největší položkou krátkodobých pohledávek je položka pohledávky z obchodních vztahů, která představuje více než polovinu těchto pohledávek.

V roce 2008 a 2009 došlo k nárůstu krátkodobých pohledávek oproti roku 2007. Poté se podniku podařilo krátkodobé pohledávky snížit v roce 2010 a v roce 2011. V roce 2012 došlo

opět k nárůstu krátkodobých pohledávek a to na částku 31 877 tis. Kč. Tato hodnota představuje nejvyšší částku za uvedená období.

4.2.3 Pohledávky za odběrateli

Pohledávky z obchodních vztahů patří k nejčastěji se vyskytujícím pohledávkám ve firmě. Pro evidenci pohledávek z obchodních vztahů používá firma účet **311 – Odběratelé**. K účtu 311 – odběratelé vede podnik analytickou evidenci dle jednotlivých odběratelů, např. 311.1 pro odběratele A, 311.2 pro odběratele B apod. Mezi další nejvíce používaný účet patří účet **314 – Poskytnuté provozní zálohy a závdavky** nebo účet **315 – Ostatní pohledávky**.

Názorný příklad na pohledávku za odběratelem:

Pila MSK, a.s. prodává společnosti ABC, a.s. zboží v hodnotě 100 000,- Kč, DPH (21 %) 21 000,- Kč na odběratelskou fakturu. Hodnota zboží na skladě 90 000,-.

1. Prodej zboží odběrateli	100 000,-	311/604
	21 000,-	311/343
2. Vyskladnění zboží	90 000,-	504/132
3. VBÚ zaplacení zboží odběratelem	121 000,-	221/311

Názorný příklad na reklamaci materiálu:

Pila MSK, a.s. zakoupila materiál za 100 000,- Kč a DPH 21 000,- Kč. Při převzetí materiálu se zjistilo, že část materiálu v hodnotě 10 000,- Kč je poškozena. Pila MSK, a.s. bude tuto část materiálu reklamovat. V tomto případě bude reklamáce uznána, dodavatel zašle opravný daňový doklad.

1. FP od dodavatele za materiál	100 000,-	111/321.1
DPH 21 %	21 000,-	343/321.1
2. FP za dopravu od neplátce	5 000,-	111/321.2
3. Předpis reklamačního nároku na část materiálu	10 000,-	315/111
4. Příjemka dodaného materiálu na sklad	95 000,-	112/111
5. Dodavatel zaslal opravný daňový doklad	10 000,-	321.1/315
DPH 21%	2 100,-	321.1/343

6. VBÚ zaplacení FP po odečtení dobropisu	108 900,-	321.1/221
7. VBÚ zaplacení dopravy od neplátce	5 000,-	321.2/221

V tomto názorném příkladě byl ukázán vznik ostatních pohledávek, tzn. účet **315 – Ostatní pohledávky**.

Názorný příklad na poskytnutí provozní zálohy:

Pila MSK, a.s. nakupuje od podniku DEF, a.s. materiál v hodnotě 100 000,- Kč, DPH (21 %) 21 000,- Kč. Společnost DEF, a.s. požaduje zálohu ve výši 40 000,- Kč.

1. Přijetí zálohové faktury		neúčtujeme
2. VBÚ – zaplacení provozní zálohy	40 000,-	314/221
3. FP za materiál	100 000,-	111/321
	21 000,-	343/321
4. Zúčtování zálohy	40 000,-	321/314
5. VBÚ zaplacení FP po odečtení zálohy	81 000,-	321/221

V názorném příkladě byl ukázán vznik pohledávky z hlediska poskytnutých provozních záloh, které se účtují na účet **314 – Poskytnuté provozní zálohy a závdavky**.

Ve vnitřních předpisech firmy je upraven způsob jak postupovat při kontaktu s odběrateli, aby se zabránilo vzniku pohledávek po lhůtě splatnosti. Odpovědný zaměstnanec, který má na starosti uzavírání smluv s odběrateli, musí prověřit každého potencionálního odběratele. Snaží se zjistit co nejvíce informací o daném odběrateli. Zjišťuje, zda je potencionální odběratel spolehlivý a důvěryhodný obchodní partner, jaké je jeho postavení na trhu, zda není v konkursním řízení. Musí také zjistit jména odpovědných osob, které mohou uzavírat smlouvu ze strany odběratele a zjistit příslušné kontakty na tyto osoby.

Jedná-li se o zcela nového zákazníka nebo o zakázku velké hodnoty pro současného zákazníka, je nutné požadovat před začátkem výroby zaplacení zálohy. Pokud by nedošlo k uhrazení faktury v řádném termínu, účtuje se odběrateli smluvní pokuta.

4.2.4 Pohledávky po lhůtě splatnosti

Firma eviduje své pohledávky podle jednotlivých odběratelů a podle doby jejich splatnosti. Pohledávky po splatnosti dále rozděluje podle doby, kdy měly být pohledávky splaceny. Stav těchto pohledávek musí neustále sledovat. Sleduje se, zda v některém z období nedochází ke znepokojivému nárůstu pohledávek. Sleduje se, zda se pohledávky snížily nebo zvýšily dle jejich stavu na začátku roku a na konci roku.

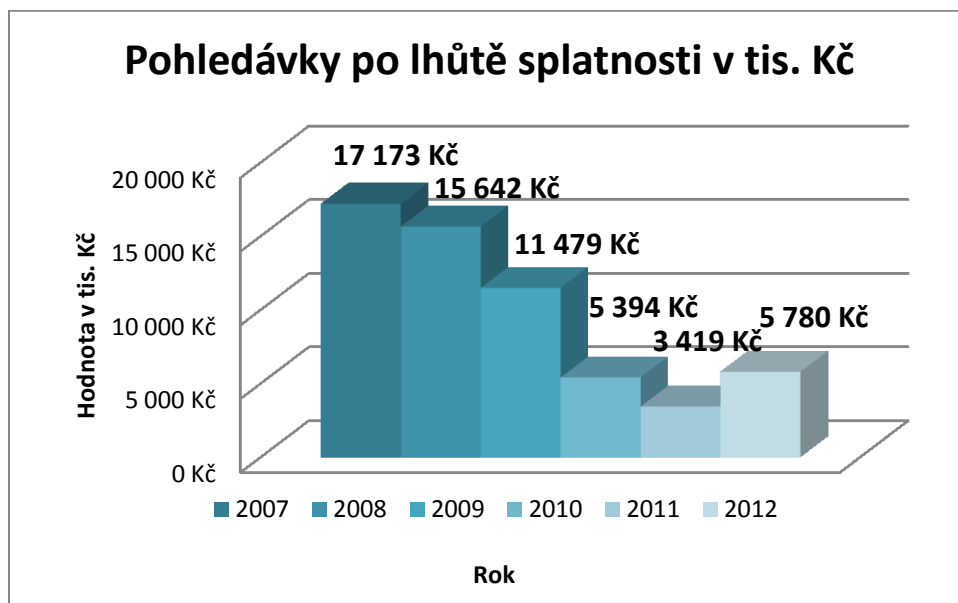
Následující tabulka ukazuje pohledávky po lhůtě splatnosti od roku 2007 do roku 2012. Údaje v tabulce jsou uvedeny v celých tisících Kč.

Tab. 4.3 Pohledávky po lhůtě splatnosti za rok 2007 až rok 2012

Rok	2007	2008	2009	2010	2011	2012
Pohledávky po lhůtě splatnosti	17 173 Kč	15 642 Kč	11 479 Kč	5 394 Kč	3 419 Kč	5 780 Kč

Zdroj: Vlastní zpracování z účetních výkazů Pily MSK, a.s.

Graf 4.2 Vývoj pohledávek po lhůtě splatnosti

Zdroj: Vlastní zpracování z účetních výkazů Pily MSK, a.s.

Na první pohled můžeme z grafu vyčíst, že se firma snaží snižovat pohledávky po lhůtě splatnosti každým rokem. V roce 2007 činily pohledávky po lhůtě splatnosti 17 173 tis. Kč. Firma se snažila o minimalizaci vzniku rizikových pohledávek u tuzemských subjektů

převážně hotovostním inkasem. U zahraničních subjektů se snaží o zamezení vzniku těchto pohledávek snižováním doby splatnosti, kreditními limity a jinými dostupnými nástroji.

V roce 2008 činily pohledávky po lhůtě splatnosti 15 642 tis. Kč. Firma se snaží o minimalizaci pohledávek po splatnosti u tuzemských subjektů pojištěním a hotovostním inkasem. U zahraničních subjektů snižovali dobu splatnosti, používali kreditní limity a jiné dostupné nástroje.

V roce 2009 činily pohledávky po lhůtě splatnosti 11 479 tis. Kč. Firma se snažila o minimalizaci pohledávek po lhůtě splatnosti u tuzemských subjektů prostřednictvím pojištění pohledávek a hotovostním inkasem. U zahraničních subjektů používali snížení doby splatnosti, kreditní limity a další dostupné nástroje.

V roce 2010 činily pohledávky po lhůtě splatnosti 5 394 tis. Kč. Podnik se snažil o minimalizaci pohledávek po splatnosti u tuzemských subjektů prostřednictvím hotovostního inkasa a pojištění pohledávek. U zahraničních subjektů používali snížení doby splatnosti, kreditní limity a jiné dostupné nástroje.

V roce 2011 činily pohledávky po lhůtě splatnosti 3 419 tis. Kč. Firma se snaží o minimalizaci pohledávek po splatnosti u tuzemských subjektů prostřednictvím hotovostního inkasa a pojištění. U zahraničních subjektů se používalo snížení doby splatnosti, kreditní limity a další nástroje.

V roce 2012 činily pohledávky po lhůtě splatnosti 5 780 tis. Kč. Až do tohoto roku se dařilo firmě snižovat pohledávky po lhůtě splatnosti. V tomto roce došlo k nárůstu těchto pohledávek. Firma používala stejné prostředky k minimalizaci pohledávek po splatnosti jako v předešlých letech.

4.2.5 Postup firmy při vzniku pohledávek po splatnosti

Nebude-li ve stanovené lhůtě pohledávka uhrazena, musí odpovědný pracovník kontaktovat odběratele (dlužníka) telefonicky nebo e-mailem. Pokud po telefonické výzvě a výzvě formou e-mailové zprávy nebude pohledávka uhrazena, zašle odpovědný pracovník písemnou upomínku, kde firma požaduje vysvětlení důvodu neuhrazení. V této upomínce ho

také firma upozorní na možné postihy neplacení jeho závazku. Dále bude firma požadovat podepsání uznání závazku po dlužníkovi.

V případě, že nemá dlužník dostatek peněz, může se za určitých podmínek dohodnout s firmou na splátkách svého dluhu. Nebude-li sjednána splátková dohoda, má firma možnost předat svou pohledávku inkasní agentuře k mimosoudnímu vymáhání. Pokud neuspěje ani inkasní agentura, předá se pohledávka firmy k soudnímu vymáhání.

4.2.6 Opravné položky k pohledávkám

Společnost tvoří opravné položky k pohledávkám zákonné a ostatní. Opravné položky jsou tvořeny netto způsobem. To znamená, že je zaúčtován rozdíl mezi celkovou hodnotou opravných položek minulých let a celkovou hodnotou opravných položek v daném účetním období.

Společnost stanoví opravné položky dle zhodnocení platební schopnosti svých odběratelů. Zákonné opravné položky se tvoří dle platných právních předpisů v daném roce sestavení účetní závěrky. Tvorbu daňových opravných položek zaúčtujeme na účty 558/391. Účet 558 slouží pro tvorbu a zúčtování opravných položek podle zvláštních právních předpisů a účet 391 slouží jako opravná položka k pohledávkám. Tvorbu účetních opravných položek zaúčtujeme na účty 559/391. Účet 559 se používá pro tvorbu a zúčtování ostatních opravných položek. Nedobytnou pohledávku může podnik zaúčtovat na účty 546/311. Účet 546 se používá pro odpis pohledávky a účet 311 slouží pro odběratele.

V následujících tabulkách je zobrazena výše tvorby, čerpání a konečný stav opravných položek k 31.12. daného roku.

Tab. 4.4 OP k pohledávkám r. 2007

Rok 2007 (v tis. Kč)			
Opravné položky	Tvorba	Čerpání	Stav k 31.12
Zákonné	2 065	2 242	14 705
Ostatní	2 099	2 468	7 829
Celkem	4 164	4 710	22 534

Zdroj: Vlastní zpracování z účetních výkazů Pily MSK, a.s.

V roce 2007 došlo k tvorbě i čerpání zákonných i ostatních opravných položek. Zákonné opravné položky k pohledávkám tvoří k 31.12. 14 705 tis. Kč. Ostatní opravné položky tvoří přibližně polovinu toho co zákonné opravné položky. V rozvaze k 31.12.2007 se u pohledávek do sloupce korekce uvede součet zákonných i ostatních položek, tzn. 22 534 tis. Kč.

Tab. 4.5 OP k pohledávkám r. 2008

Rok 2008 (v tis. Kč)			
Opravné položky	Tvorba	Čerpání	Stav k 31.12
Zákonné	97	12 209	2 593
Ostatní	1 121	1 622	7 328
Celkem	1 218	13 831	9 921

Zdroj: Vlastní zpracování z účetních výkazů Pily MSK, a.s.

V roce 2008 došlo k tvorbě i čerpání zákonných i ostatních opravných položek k pohledávkám. Zákonné opravné položky tvoří k 31.12. 2 593 tis. Kč. Ostatní opravné položky tvoří 7 328 tis. Kč. Jak je patrné z tabulky, ostatní opravné položky mají vyšší částku než zákonné opravné položky. V rozvaze k 31.12.2008 se u pohledávek do sloupce korekce uvede součet zákonných i ostatních položek, tzn. 9 921 tis. Kč.

Tab. 4.6 OP k pohledávkám r. 2009

Rok 2009 (v tis. Kč)			
Opravné položky	Tvorba	Čerpání	Stav k 31.12
Zákonné	298	0	2 891
Ostatní	643	956	7 015
Celkem	941	956	9 906

Zdroj: Vlastní zpracování z účetních výkazů Pily MSK, a.s.

V roce 2009 došlo k tvorbě zákonných i ostatních opravných položek. K čerpání došlo jen u ostatních opravných položek. Zákonné opravné položky k pohledávkám tvoří k 31.12. 2 891 tis. Kč a ostatní opravné položky tvoří 7 015 tis. Kč. V rozvaze k 31.12.2009 se u pohledávek do sloupce korekce uvede součet zákonných i ostatních položek, tzn. 9 906 tis. Kč.

Tab. 4.7 OP k pohledávkám r. 2010

Rok 2010 (v tis. Kč)			
Opravné položky	Tvorba	Čerpání	Stav k 31.12
Zákonné	165	2 535	521
Ostatní	0	6 669	346
Celkem	165	9 204	867

Zdroj: Vlastní zpracování z účetních výkazů Pily MSK, a.s.

V roce 2010 došlo k tvorbě jen zákonných opravných položek k pohledávkám. Čerpali se zákonné i ostatní opravné položky. Zákonné opravné položky k pohledávkám tvoří k 31.12. 521 tis. Kč a ostatní opravné položky tvoří 346 tis. Kč. V rozvaze k 31.12.2010 se u pohledávek do sloupce korekce uvede součet zákonných i ostatních položek, tzn. 867 tis. Kč.

Tab. 4.8 OP k pohledávkám r. 2011

Rok 2011 (v tis. Kč)			
Opravné položky	Tvorba	Čerpání	Stav k 31.12
Zákonné	192	20	693
Ostatní	793	273	866
Celkem	985	293	1 559

Zdroj: Vlastní zpracování z účetních výkazů Pily MSK, a.s.

V roce 2011 došlo k čerpání i tvorbě zákonných ale i ostatních opravných položek k pohledávkám. Stav zákonných opravných položek k 31.12. činil 693 tis. Kč a stav ostatních opravných položek činil 866 tis. Kč. V rozvaze k 31.12.2011 se u pohledávek do sloupce korekce uvede součet zákonných i ostatních položek, tzn. 1 559 tis. Kč.

Tab. 4.9 OP k pohledávkám r. 2012

Rok 2012 (v tis. Kč)			
Opravné položky	Tvorba	Čerpání	Stav k 31.12
Zákonné	53	37	709
Ostatní	0	73	793
Celkem	53	110	1 502

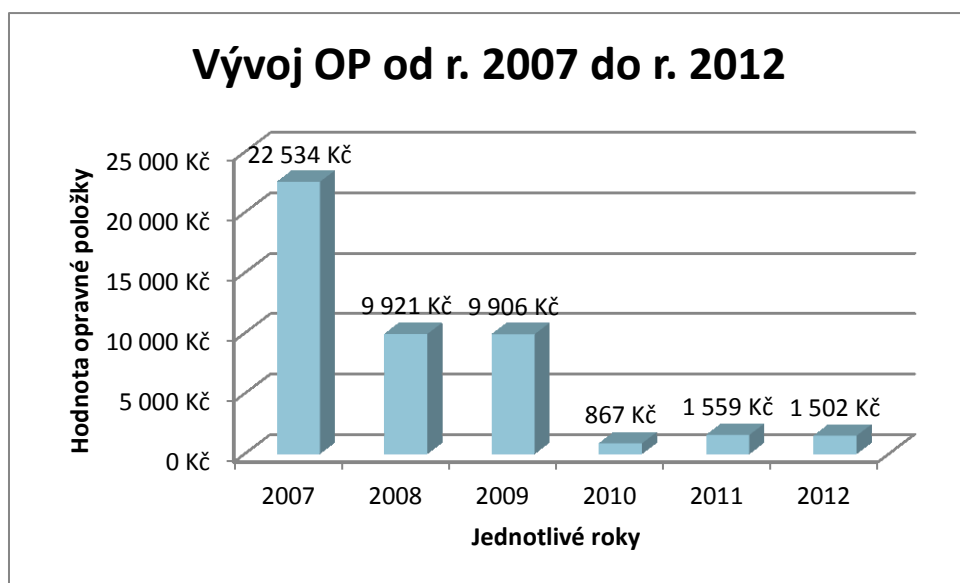
Zdroj: Vlastní zpracování z účetních výkazů Pily MSK, a.s.

V roce 2012 došlo k tvorbě zákonných opravných položek a k čerpání zákonných i ostatních opravných položek k pohledávkám. Zákonné opravné položky činily k 31.12. 709

tis. Kč a ostatní opravné položky činily 793 tis. Kč. V rozvaze k 31.12.2012 se u pohledávek do sloupce korekce uvede součet zákonných i ostatních položek, tzn. 1 502 tis. Kč.

Z níže uvedeného grafu je vidět vývoj celkových opravných položek k pohledávkám za jednotlivé roky. To znamená, že se jedná o sumu opravných položek zákonných a ostatních. Z grafu je viditelné, v kterých letech se nejvíce a nejméně tvořily opravné položky k pohledávkám. K největší tvorbě opravných položek došlo v roce 2007, kdy opravné položky činily 22 534 tis. Kč. V letech 2008 a 2009 je viditelné, že došlo k poklesu tvorby opravných položek o více jak polovinu oproti roku 2007. V roce 2010 činily opravné položky k pohledávkám nejméně za sledované období a to ve výši 867 tis. Kč. V roce 2011 došlo k nárůstu opravných položek, které činily 1 559 tis. Kč. V roce 2012 opravné položky poklesly o 57 tis. Kč.

Graf 4.3 Vývoj OP v jednotlivých letech v tis. Kč

Zdroj: Vlastní zpracování z účetních výkazů Pily MSK, a.s.

4.3 Zhodnocení situace a návrhy řešení

Podle grafu 4.2 uvedeného výše je zřejmé, že firma Pila MSK, a.s. chce docílit každým rokem snížení pohledávek po lhůtě splatnosti a snaží se zabránit dalšímu vzniku těchto pohledávek. V roce 2012 však došlo k nárůstu pohledávek po splatnosti. S největší pravděpodobností se stala chyba ve špatné informovanosti firmy ohledně svých odběratelů. Snaží se sice minimalizovat tuzemské pohledávky hotovostním inkasem a v posledních letech

také pojištěním, ale ani tyto prostředky nezaručí, zda bude odběratel schopen platit své dluhy i v příštích obdobích. U zahraničních zákazníků používají jako prostředek, snižování doby splatnosti, kreditní limity a jiné prostředky. U zahraničních zákazníků platí to stejné, jako u zákazníků tuzemských. Může se stát, že zahraniční zákazník nebude mít peněžní prostředky, aby zaplatil svůj dluh.

Firma by si také měla neustále prověřovat své pravidelné odběratele. Dodavatel spoléhá na to, že svého pravidelného zákazníka dobře zná, ale jeho platební schopnost se za nějakou dobu mohla změnit a díky tomu vznikne dodavateli pohledávka po splatnosti. Najednou totiž nebude mít stálý zákazník z čeho zaplatit své dluhy. Je proto nutné sbírat informace jak o potenciálních odběratelích, tak i stálých zákazníků.

Přehled navrhovaných řešení:

- důkladná informovanost dle solventnosti a likvidity odběratele
- sběr informací od subjektů se zkušenostmi s daným odběratelem
- sběr informací z výročních zpráv, účetních výkazů, auditorských zpráv
- sledování insolvenčního rejstříku
- nahlížení do centrálního registru dlužníků
- požadování záloh
- stanovení smluvní pokuty v obchodní smlouvě
- důkladně vyhotovit obchodní smlouvu
- způsob jednání s dlužníky sepsat podrobně do vnitropodnikových směrnic
- stanovit razantnější postupy při upomínání dlužníků
- zavedení evidence dlužníků a pohledávek po splatnosti s detailními informacemi

Prvním navrhovaným řešením je důkladně se informovat ohledně svých zákazníků. Firma musí neustále sledovat solventnost a likviditu svých potencionálních obchodních partnerů a také sledovat solventnost a likviditu svých stálých zákazníků. Dalším řešením může být sběr informací od podnikatelských subjektů, které už mají s potencionálním zákazníkem naší firmy zkušenosti. Ostatní podnikatelské subjekty nám mohou poskytnout potřebné informace, podle kterých se firma může rozhodnout, zda uzavře smlouvu s novým zákazníkem nebo odmítne uzavření smlouvy.

Dalším zdrojem informací mohou být výroční zprávy, účetní výkazy a auditorské zprávy o daném potencionálním zákazníkovi, které jsou uvedeny na webových stránkách justice.cz. Z výročních zpráv, účetních výkazů a auditorských zpráv se firma dozví informace o daném subjektu, jako je sídlo podnikání, telefonické kontakty, předmět podnikání, výši základního kapitálu, zda není zahájeno konkurzní či exekuční řízení vůči potencionálnímu odběrateli nebo není-li odběratel již v likvidaci. Sledováním insolvenčního rejstříku se firma dozví, zda není podán návrh na zahájení insolvenčního řízení vůči odběrateli nebo neprobíhá-li již řízení. Dále firma může nahlédnout do centrálního registru dlužníků.

Firma by měla hlavně u nových zákazníků požadovat zálohu. Pokud splní nový zákazník všechny dluhy vůči svému dodavateli, může být k danému zákazníkovi v dalších obdobích přístupováno jako ke stálému zákazníkovi. Ovšem opatrnost nikdy neuškodí. Výše zálohy se stanoví v obchodní smlouvě dohodou stran. Taktéž se v obchodní smlouvě stanoví doba splatnosti dle dohody obou stran. Firma si může dovolit vybírat zálohy od svých odběratelů, jelikož má na trhu dobré postavení. Ve smlouvě si firma může určit výši smluvní pokuty. Ve smlouvě musí být jednoznačně uvedeny údaje prodávajícího a kupujícího, předmět prodeje a všechny ostatní podmínky. Smlouva by měla být sepsána co nejpečlivěji.

Způsob jednání s dlužníky by si měla firma podrobně vyznačit ve vnitropodnikových směrnících. Je důležité stanovit razantnější postupy při upomínání dlužníků a jasně vymezit časové odstupy mezi upomínkami, které by ovšem neměly být od sebe v příliš velkém časovém rozestupu. Měly by se stanovit osoby, které budou odpovědné za kontrolu pohledávek, a ve směrnících by měl být upraven postup, jak si počínat s rizikovými pohledávkami, tzn. jak je vymáhat a postupy, jak zamezit dalšímu vzniku pohledávek po splatnosti.

Je přínosné, aby si firma vedla detailní evidenci dlužníků a pohledávek po splatnosti. Evidence by měla být průběžně aktualizovaná. V evidenci by měly být uvedeny okolnosti vzniku pohledávky, způsob zajištění pohledávky. Dále by v evidenci měl být uveden způsob vymáhání pohledávky a problémy, které nastaly v době vymáhání dané pohledávky.

Důležitý je také telefonický kontakt nebo přímý kontakt s dlužníkem. Pro dlužníky je snadné založit upomínku v písemné podobě, ale pokud dojde k přímému kontaktu, snaží se dlužník řešit svou situaci pečlivěji. Pokud má dlužník snahu řešit svou situaci, je dobré sepsat

uznání dluhu a může se vyhotovit směnka. Pokud se firma nemůže s dlužníkem zkontaktovat nebo dohodnout, může zkusit mimosoudní vymáhání pomocí inkasních agentur. Pokud nedojde k vyrovnání dluhu ani mimosoudní cestou, předá se dluh k soudnímu vymáhání. Není však zaručeno, že podnik své peníze s určitostí uvidí. Není možné inkasovat peníze od subjektu, který nemá žádné finanční prostředky, žádný majetek.

4.4 Analýza pohledávek u fiktivních odběratelů

V následující kapitole bude sestaven přehled čtyř fiktivních odběratelů v tabulce. Bude vyčíslena výše celkových pohledávek, část pohledávek z celku, které jsou zaplacené a zbylá část pohledávek tvoří pohledávky po splatnosti. Dále bude provedena analýza pohledávek u jednotlivých odběratelů.

4.4.1 Přehled odběratelů

Tab. 4.10 Přehled fiktivních odběratelů v Kč

Odběratel	Zaplacené pohledávky	Pohledávky po splatnosti	Pohledávky celkem
A	529 013	297 026	826 039
B	32 106	41 280	73 386
C	2 570 833	415 507	2 986 340
D	141 285	93 528	234 813

Zdroj: Vlastní zpracování

První sloupec tabulky obsahuje část pohledávek, které jsou zaplacené odběrateli. V druhém sloupci jsou uvedeny pohledávky po splatnosti. V posledním sloupci jsou uvedeny celkové pohledávky. U jednotlivých zákazníků budou graficky znázorněny pohledávky po splatnosti v % a část zaplacených pohledávek v %. Na závěr bude navrženo řešení úhrady pohledávek.

4.4.2 Rozbor u jednotlivých odběratelů

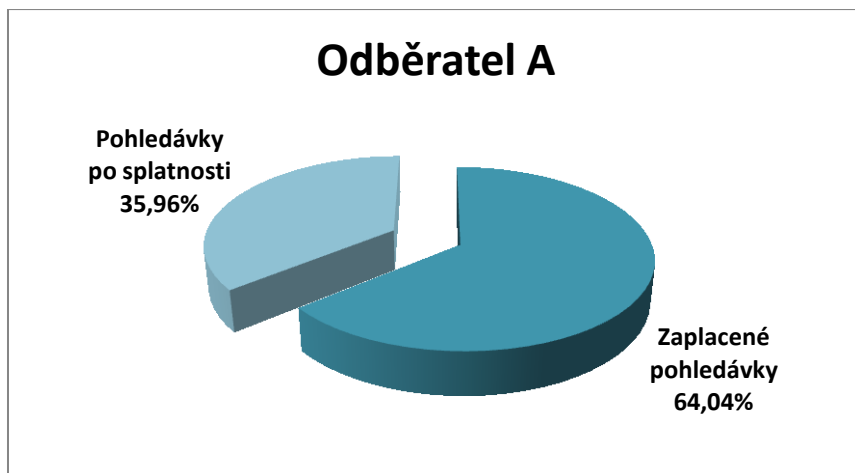
a) Odběratel A

Odběratel A představuje pro akciovou společnost dlouholetého zákazníka. Lhůtu pro splatnost pohledávek má stanovenou na 15 dní. Všechny faktury hradí převodem peněžních prostředků z bankovního účtu.

Odběrateli A byl nabídnut splátkový kalendář a následně byl splátkový kalendář sepsán. Splátkový kalendář však dlužník několikrát porušil. Po neúspěšném jednání se akciová společnost rozhodla předat pohledávku inkasní agentuře.

Odběratel celkem u akciové společnosti nakoupil v hodnotě 826 039,- Kč a z této částky je neuhrazeno 297 026,- Kč. Pohledávky po splatnosti tedy tvoří skoro 36 %.

Graf 4.4 Přehled pohledávek u zákazníka A

Zdroj: Vlastní zpracování

Výše pohledávky po splatnosti je u zákazníka skoro 36 %. Akciová společnost by měla zvážit, zda pokračovat s tímto zákazníkem v prodeji na fakturu. Pohledávky sice byly předány inkasní společnosti, ale není zaručeno, že je akciová společnost získá zpět. Při dalším prodeji by měla firma zvolit hotovostní platbu předem, aby se zamezilo vzniku dalších pohledávek po splatnosti alespoň do té doby, než se platební situace zákazníka zlepší a dostatečně sníží své dluhy. Hotovostní platbu může firma požadovat jen do výše 350 000,- Kč dle platných právních předpisů. Pokud by se jednalo o částku nad 350 000,- Kč, muselo by se pokračovat

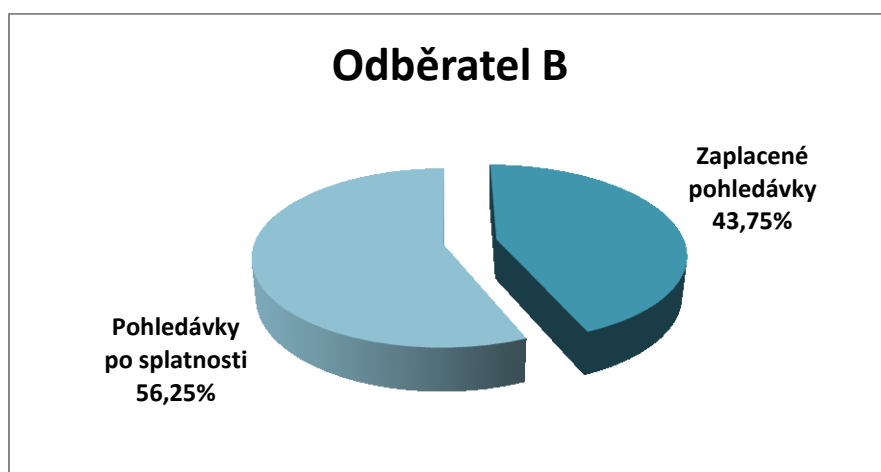
dále v prodeji na fakturu. V tom případě by bylo dobré sjednat předem smluvní pokutu v obchodní smlouvě. Nebylo by špatné si pojistit tuto pohledávku i směnkou.

b) Odběratel B

Odběratel B pro akciovou společnost představuje nového zákazníka, které se v kupní smlouvě zavázal pravidelně nakupovat u akciové společnosti. Prodej mu proto byl ujednán na fakturu se splatností 15 dní.

Celkem u akciové společnosti nakoupil za 73 386,- Kč a neuhrazené pohledávky činí 41 280,- Kč. Pohledávky po splatnosti u zákazníka B tvoří více jak 56 %.

Graf 4.5 Přehled pohledávek u zákazníka B

Zdroj: Vlastní zpracování

Pohledávky po splatnosti u zákazníka B činí 56,25 %. U tohoto zákazníka je nutné urychleně zastavit prodej na fakturu a inkasovat za prodej hotovost, pokud částka nepřevyšuje 350 000,- Kč. Dále musí firma stanovit smluvní pokutu v obchodní smlouvě, aby se zabránilo porušování podmínek uvedených v obchodní smlouvě. Vhodné je s dlužníkem vyhotovit směnkou, která je snadno vymahatelná v případě nezaplacení. U tohoto dlužníka by bylo dobré požadovat, aby se za něj zaručila třetí osoba.

Situace mohla vzniknout tím, že není zákazník B dostatečně časově prověřen. I když dlužné částky nejsou až tak vysoké, je nutné, aby akciová společnost byla obezřetná. Pohledávky po splatnosti by měli vymáhat telefonicky a pomocí písemných upomínek. Pokud

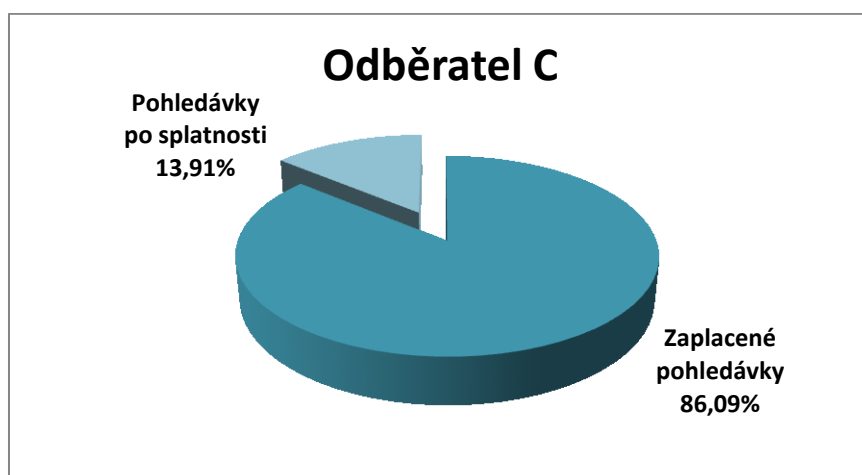
toto jednání nebude úspěšné, firma by měla pohledávky po splatnosti předat k vymáhání inkasní agentuře.

c) Odběratel C

Zákazník C představuje pro akciovou společnost dlouholetého zákazníka. Prodej má stanovený na fakturu se splatností 15 dní. Odběratel C je jedním z dlouholetých zákazníků, a proto by ho společnost nerada ztratila.

Celkem u společnosti nakoupil za 2 986 340,- Kč a neuhrazené pohledávky činí 415 507,- Kč. Pohledávky po splatnosti tedy činí 415 507,-, což činí skoro 14 %.

Graf 4.6 Přehled pohledávek u zákazníka C

Zdroj: Vlastní zpracování

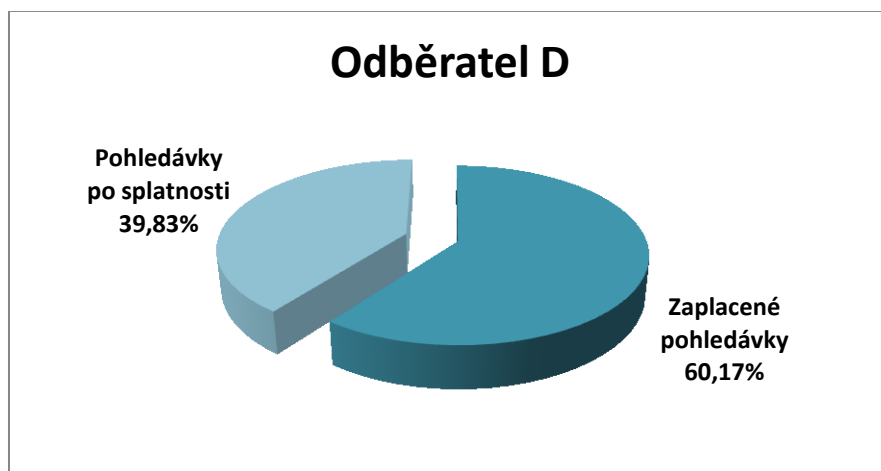
Jak již bylo zmíněno, společnost by nerada přišla o tohoto zákazníka, jeho dlužná částka však dosahuje 13,91 %. Akciová společnost by mohla navrhnout u tohoto zákazníka využití skonta. Skonto by mohlo odběratele C motivovat a hradil by své závazky včas. Pokud se jedná o dluhy staršího data, sestavil by se splátkový kalendář s přísnějšími podmínkami. Jako motivaci ke splacení starších dluhů by však mohlo být navrženo pravidlo. Pokud bude odběratel C hradit splátky včas a ve stanovené výši, bylo by možné odpustit část úroků.

d) Odběratel D

Odběratel D nakupuje od akciové společnosti téměř 4 roky. Prodej probíhá na fakturu se splatností 15 dní. V poslední době však není zaznamenána snaha zákazníka dluh snižovat.

Celkem u akciové společnosti nakoupil v hodnotě 234 813,- Kč a neuhrazené pohledávky jsou ve výši 93 528,- Kč. Pohledávky po splatnosti jsou téměř 40 %.

Graf 4.7 Přehled pohledávek u zákazníka D

Zdroj: Vlastní zpracování

U zákazníka D je z grafu viditelné, že jeho pohledávky po splatnosti činí 39,83 %. Jak už bylo výše zmíněno, zákazník nemá snahu snižovat svůj dluh. Pokud by zákazník žádal o další nákup u akciové společnosti, mělo by se upustit od prodeje na fakturu a u takovýchto odběratelů inkasovat při prodeji hotovost, pokud částka nepřesáhne 350 000,- Kč. Pokud by se tak stalo, je nutné v obchodní smlouvě stanovit smluvní pokutu. Pokud se jedná o současné pohledávky po splatnosti, je nutné dlužníka přísněji upomínat a připravit ho na možné následky, které nastanou, když nebude dluh splacen. Pokud dlužník nebude reagovat na tyto upomínky, došlo by k předání pohledávky inkasní firmě a pokud by nebyla úspěšná, tak by se pohledávky předaly k soudnímu řešení.

4.4.3 Komparace a zhodnocení odběratelů

V níže uvedené tabulce jsou uvedeni všichni fiktivní odběratelé. Je provedeno porovnání a vyhodnocení těchto odběratelů. Údaje jsou převzaty z tabulky 4.10 a procentuální hodnoty jsou převzaty z grafů 4.4 až 4.7.

Tab. 4.11 Ukazatelé jednotlivých zákazníků

Ukazatelé	A	B	C	D
Celkem nakoupeno za	826 039 Kč	73 386 Kč	2 986 340 Kč	234 813 Kč
Z toho zapláceno	529 013 Kč	32 106 Kč	2 570 833 Kč	141 285 Kč
Z toho neuhrazeno	297 026 Kč	41 280 Kč	415 507 Kč	93 528 Kč
Zapláceno/Nakoupeno	64,04%	43,75%	86,09%	60,17%
Neuhrazeno/Nakoupeno	35,96%	56,25%	13,91%	39,83%

Zdroj: Vlastní zpracování

Z hlediska celkového odběru je pro akciovou společnost nejvýznamnější zákazník C. Dále následuje zákazník A, zákazník D a na posledním místě zákazník B. Pokud se jedná o procentuální vyjádření zaplacených pohledávek z celkových odběrů od akciové společnosti, je na prvním místě zákazník C, druhý zákazník A, třetí zákazník D a poslední opět zákazník B. Z hlediska neuhrazených pohledávek je nejhorší odběratel B, dále odběratel D, odběratel A a odběratel C.

Z tabulky tedy vyplývá, že nejlepším odběratelem dle všech hledisek je zákazník C, tedy dlouholetý zákazník společnosti. Jeho pohledávky po splatnosti činí 14 %. Pro další období se stanoví platba v hotovosti, která však nesmí přesáhnout částku 350 000,- Kč. Pokud se dluh výrazně sníží, mohla by společnost uvažovat zpět o návratu prodeje na fakturu. Jedná-li se o dluhy staršího data, sestaví se splátkový kalendář s přísnějšími podmínkami. Při snaze motivovat by se mohlo zavést jedno pravidlo. Pokud bude dlužník hradit včas a stanovenou výši splátky, je možné mu odpustit část úroků.

Druhým nejlepším odběratelem je zákazník A, který je taktéž dlouholetým zákazníkem. Zákazník A má však velmi špatnou platební morálku, dluh zákazníka činí skoro 36 % a splátkovou dohodu neustále porušuje. Se zákazníkem se ukončí prodej na fakturu. Prodej zákazníkovi bude probíhat v hotovosti, částka však nesmí přesáhnout 350 000,- Kč. Pokud by částka přesáhla 350 000,- Kč, muselo by se pokračovat s prodejem na fakturu. V tomto

případě by se sjednala smluvní pokuta v obchodní smlouvě. Nebylo by špatné si pojistit tuto pohledávku směnkou. Pohledávky tohoto zákazníka, je nutné stále sledovat, aby nedošlo k razantnímu navýšení. Společnost by také měla učinit patřičná opatření, která by se měla dodržovat při obchodním styku.

Zákazník D se umístil na třetím místě. Jeho nákupy však nejsou nějak velké a jeho dluh po splatnosti činí v procentech skoro 40 %. Se zákazníkem je nutné urychleně vyřešit dlužné částky a v případě dalšího prodeje nepoužívat fakturu ale hotovostní platbu. Hotovostní platba nesmí převýšit částku 350 000,- Kč, jinak se musí pokračovat v prodeji na fakturu. Vhodné by proto bylo sjednat v obchodní smlouvě smluvní pokutu. Co se týče současných pohledávek po splatnosti, je nutné dlužníka upomínat přísněji a připravit ho na možné následky, které nastanou, pokud svůj dluh nezačne urychleně řešit. Pokud by nadále nereagoval na upomínky, předala by se pohledávka inkasní agentuře. Nebyla-li by ani tato společnost úspěšná, následovalo by řešení soudní.

Na posledním místě je zákazník B, který je novým zákazníkem akciové společnosti. Jeho nákupy jsou v malém množství a jeho dluh činí 56,25 %. U tohoto zákazníka je poznat, že si akciová společnost dostatečně zákazníka neprověřila. Je také poznat, že tento zákazník není časově odzkoušený. Prodej na fakturu u odběratele B se zastaví a dále se bude pokračovat v hotovostním prodeji. Pokud se zákazník po dostatečně dlouhé době osvědčí, bylo by možné vrátit se k prodeji na fakturu. Bude-li částka přesahovat 350 000,- Kč dle platných předpisů, musí se dále pokračovat prodejem na fakturu. U toho zákazníka se stanoví smluvní pokuta v obchodní smlouvě, aby se zabránilo porušování podmínek stanovených touto smlouvou. Vhodné je dlužníkovi vystavit směnku, která je snadno vymahatelná v případě neplacení. Vhodné by také bylo požadovat, aby se za něj zaručila třetí osoba. Současné pohledávky po splatnosti by měli být vymáhány prostřednictvím telefonických a písemných upomínek. V případě neúspěšnosti dojde k předání inkasní agentuře.

5 Závěr

V teoretické části této práce byly charakterizovány pohledávky z hlediska jejich vzniku a zániku, jejich ocenění, inventarizace a způsoby preventivního zajištění pohledávek. Uvedeny byly právní předpisy k danému tématu. Dále byly vysvětleny pojmy promlčení a prekluze. K pohledávkám neodmyslitelně patří opravné položky a odpis pohledávek, které byly v této části taktéž uvedeny. Posledním bodem byly způsoby, jakým je možno zajistit pohledávky v mimosoudním řešení a soudním řešení.

V praktické části se vycházelo z poznatků z teoretické části, ale především z výročních zpráv a účetních výkazů firmy Pila MSK, a.s. Při zpracování byly použity metody komparace, analýzy a následného zhodnocení možností řešení daných pohledávek v akciové společnosti.

Dále byla pozornost zaměřena na pohledávky po lhůtě splatnosti ve společnosti Pila MSK, a.s. a bylo provedeno grafické zobrazení. Z grafu 4.2 v praktické části je viditelné, že se firma snaží pohledávky po lhůtě splatnosti každým rokem snižovat. Od roku 2007 až do roku 2011 se jí to dařilo. V roce 2012 však pohledávky po lhůtě splatnosti vzrostly o více jak 2 mil. Kč. S největší pravděpodobností se stala chyba v informovanosti ohledně svých stávajících a nových zákazníků. Další chybou firmy může být, že nemá zřetelně a podrobně stanoven postup při upomínání svých dlužníků.

Ke zlepšení situace ve firmě musí dojít k lepší informovanosti ohledně svých zákazníků ze všech dostupných prostředků. Navrženy proto byly různé způsoby informovanosti. Informace by firma měla získávat z výročních zpráv, účetních výkazů a auditorských zpráv. Měly by zhodnotit situaci dle solventnosti a likvidy odběratele. Další informace by mohla získávat od subjektů, které již mají zkušenosti s daným odběratelem. Sledování insolvenčního rejstříku a nahlížení do centrálního registru dlužníků bude firmě také nápomocné.

Další řešení je důkladně vyhotovená kupní smlouva. Smlouva musí být napsána srozumitelně a jednoznačně, aby nedocházelo k různým výkladům této smlouvy. Firma by si ve smlouvě měla také stanovit smluvní pokutu, aby zabránila porušování smlouvy. Při velkých odběrech u stálých zákazníků nebo nových zákazníků, u těch i při menších odběrech, požaduje firma zaplacení zálohy. V tomto případě jedná firma správně. Nejúčinnější je prodej

výrobků za hotové namísto prodeje na fakturu. Ovšem hotovostní prodej je omezen částkou 350 000,- Kč. Vhodné je sepsat směnku nebo požadovat ručení třetí osoby za odběratele.

Dalším problémem ve firmě jsou špatně uvedené informace, jak postupovat při upomínání svých dlužníků. Firma by si měla ujasnit, jak bude vlastně postupovat při upomínání dlužníků a jak si povedou jejich evidenci. Všechno by mělo být stanoveno ve vnitropodnikových směrnících firmy. Přínosem je stanovit si detailní evidenci dlužníků a pohledávek po splatnosti, kterou musí firma průběžně aktualizovat. Uvedou se zde okolnosti vzniku pohledávky po splatnosti, způsob zajištění pohledávky, způsob vymáhání pohledávky, jaká byla snaha dlužníka o zaplacení a další problémy, které nastaly v době vymáhání dané pohledávky. Stanovit by se měly přísnější postupy upomínání. Vymezit by se měly způsoby upomínání, kdy je výhodnější upomínat dlužníka telefonicky a kdy písemnou formou. Stanovit jasně časové rozestupy při upomínání, které však nesmí být příliš velké. Upraven by měl být postup, jak postupovat při rizikových pohledávkách. Také si firma musí ujasnit, ve které době je vhodné předat svou pohledávku k řešení mimosoudní cestou formou mandátní smlouvy. Pokud toto řešení nebude úspěšné, pohledávka se vrátí zpět do firmy a následně ji firma předá k soudnímu řešení. Firmy by si měla stanovit více odpovědných pracovníků, kteří budou kontrolovat stav pohledávek u odběratelů a budou dohlížet na upomínání, jeden pracovník je dost málo, aby uhlídal takové množství odběratelů.

Navržená řešení jsou přínosem pro firmu Pila MSK, a.s. Tato firma dosud využívala jen některých za zajišťovacích prostředků, proto jí byly navrženy další prostředky, aby mohla určitým způsobem zamezit vzniku pohledávek po splatnosti. Dále bylo této firmě navrženo, jak postupovat už v době, kdy pohledávka po splatnosti existuje. Pokud tato firma přijme navržené možnosti, povede to ke zlepšení její situace do budoucna.

Na závěr je však nutné podotknout, že tato opatření zcela nevyřeší problémy s pohledávkami po splatnosti. Neexistuje totiž žádný způsob, který stoprocentně zaručuje, že budou pohledávky opravdu uhrazeny. Vždy bude toto riziko existovat. V dnešní době je ekonomická situace složitá a každý se může dostat do platební neschopnosti, a pokud nemá žádné prostředky k zaplacení a žádný majetek, nelze tyto prostředky získat zpět.

Seznam použité odborné literatury

- [1] BAŘINOVÁ, Dagmar a Iveta VOZŇÁKOVÁ. *Pohledávky právně - daňově - účetně*. 3. rozšířené vydání. Praha: GRADA Publishing a.s., 2007. 136 s. ISBN 978-80-247-1816-3.
- [2] DRBOHLAV, Josef a Tomáš POHL. *Pohledávky z právního, účetního a daňového pohledu*. 3. vydání. Praha: Wolters Kluwer ČR, a.s., 2011. 244 s. ISBN 978-80-7357-599-1.
- [3] KOLEKTIV AUTORŮ. *Abeceda účetnictví pro podnikatele*. 11. aktualizované vydání. Olomouc: Nakladatelství ANAG, spol. s.r.o., 2013. 424 s. ISBN 978-80-7263-771-3.
- [4] KOLEKTIV AUTORŮ. *Účetnictví podnikatelů 2013*. 10. vydání. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2013. 574 s. ISBN 978-80-7357-993-7.
- [5] PILÁTOVÁ, Jana a Jaroslav RICHTER. *Pohledávky a jejich řešení v podnikové praxi*. 2. vydání. Olomouc: Nakladatelství ANAG, spol. s.r.o., 2011. 119 s. ISBN 978-80-7263-678-5.
- [6] RUBÁKOVÁ, Věra a Pavel HROUDA. *Účetnictví pro úplné začátečníky 2012*. 6. vydání. Praha: GRADA Publishing, a.s., 2012. 192 s. ISBN 978-80-247-4186-4.

Seznam použitých elektronických dokumentů a ostatních zdrojů

- [7] Zákon č. 593/1992 Sb. ze dne 20.11.1992 o rezervách pro zjištění základu daně z příjmů (Zákon České národní rady o rezervách pro zjištění základu daně). In: *Sbírka zákonů České republiky*. 1992, částka 119, s. 3565-3567. Dostupný také z: http://aplikace.mvcr.cz/sbirka-zakonu/SearchResult.aspx?q=593/1992&typeLaw=zakon&what=Cislo_zakona_smlouvy.
- [8] Zákon č. 120/2001 Sb. ze dne 28.2.2001 o soudních exekutorech a exekuční činnosti (exekuční řád) a o změně dalších zákonů. In: *Sbírka zákonů České republiky*. 2001, částka 48, s. 3029-3059. Dostupný také z: http://aplikace.mvcr.cz/sbirka-zakonu/SearchResult.aspx?q=120/2001&typeLaw=zakon&what=Cislo_zakona_smlouvy
- [9] Zákon č. 182/2006 Sb. ze dne 30.3.2006 o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenční zákon). In: *Sbírka zákonů České republiky*. 2006, částka 62, s. 2130-2217. Dostupný také z: http://aplikace.mvcr.cz/sbirka-zakonu/SearchResult.aspx?q=182/2006&typeLaw=zakon&what=Cislo_zakona_smlouvy. ISSN 1211-1244.
- [10] Zákon č. 89/2012 Sb. ze dne 3.2.2012 občanský zákoník. In: *Sbírka zákonů České republiky*. 2012, částka 33, s. 1026-1365. Dostupný také z: http://aplikace.mvcr.cz/sbirka-zakonu/SearchResult.aspx?q=89/2012&typeLaw=zakon&what=Cislo_zakona_smlouvy.
- [11] NOTÁŘSKÁ KOMORA ČESKÉ REPUBLIKY. NKČR: Notářský zápis. Dostupný také z: <http://www.nkcr.cz/index.php?page=notarskyzapis>
- [12] MINISTERSTVO FINANČÍ ČESKÉ REPUBLIKY. MFČR: Legislativní dokumenty. Dostupný také z: http://www.mfcr.cz/cs/legislativa/legislativni-dokumenty?t1_1=Z%2526aaacute%253bkon&t2_1=%25c4%258cR&v1=3.2.2012&v2=8.3.2013&submit=Zobrazit+vybran%C3%A1+t%C3%A9mata.

Seznam zkratek

MD – strana má dáti

D – strana dal

OP – opravná položka

FP – faktura přijatá

FV – faktura vystavená

VBÚ – výpis z bankovního účtu

DPH – daň z přidané hodnoty

Seznam obrázků, tabulek a grafů

a) Seznam obrázků

Obr. 4.1 Logo firmy Pila MSK, a.s.

Obr. 4.2 Organizační schéma firmy Pila MSK, a.s.

b) Seznam tabulek

Tab. 2.1 Nástroje prevence zajištění pohledávek

Tab. 3.1 Zákonné OP k nepromlčeným pohledávkám

Tab. 3.2 Novelizace zákonných OP k nepromlčeným pohledávkám

Tab. 4.1 Průměrný přepočtený počet zaměstnanců

Tab. 4.2 Pohledávky firmy za rok 2007 až 2012

Tab. 4.3 Pohledávky po lhůtě splatnosti za rok 2007 až rok 2012

Tab. 4.4 OP k pohledávkám r. 2007

Tab. 4.5 OP k pohledávkám r. 2008

Tab. 4.6 OP k pohledávkám r. 2009

Tab. 4.7 OP k pohledávkám r. 2010

Tab. 4.8 OP k pohledávkám r. 2011

Tab. 4.9 OP k pohledávkám r. 2012

Tab. 4.10 Přehled fiktivních odběratelů v Kč

Tab. 4.11 Ukazatelé jednotlivých zákazníků

c) Seznam grafů

Graf 4.1 Vývoj zaměstnanců za rok 2007 až 2012

Graf 4.2 Vývoj pohledávek po lhůtě splatnosti

Graf 4.3 Vývoj OP v jednotlivých letech v tis. Kč

Graf 4.4 Přehled pohledávek u zákazníka A

Graf 4.5 Přehled pohledávek u zákazníka B

Graf 4.6 Přehled pohledávek u zákazníka C

Graf 4.7 Přehled pohledávek u zákazníka D

Prohlášení o využití výsledků bakalářské práce

Prohlašuji, že

- jsem byla seznámena s tím, že na mou bakalářskou práci se plně vztahuje zákon č. 121/2000 Sb. – autorský zákon, zejména § 35 – užití díla v rámci občanských a náboženských obřadů, v rámci školních představení a užití díla školního a § 60 – školní dílo;
- беру на vědomí, že Vysoká škola báňská – Technická univerzita Ostrava (dále jen VŠB-TUO) má právo nevýdělečně, ke své vnitřní potřebě, bakalářskou práci užít (§ 35 odst. 3);
- souhlasím s tím, že bakalářská práce bude v elektronické podobě archivována v Ústřední knihovně VŠB-TUO a jeden výtisk bude uložen u vedoucího bakalářské práce. Souhlasím s tím, že bibliografické údaje o bakalářské práci budou zveřejněny v informačním systému VŠB-TUO;
- bylo sjednáno, že s VŠB-TUO, v případě zájmu z její strany, uzavřu licenční smlouvu s oprávněním užít dílo v rozsahu § 12 odst. 4 autorského zákona;
- bylo sjednáno, že užít své dílo, bakalářskou práci, nebo poskytnout licenci k jejímu využití mohou jen se souhlasem VŠB-TUO, která je oprávněna v takovém případě ode mne požadovat přiměřený příspěvek na úhradu nákladů, které byly VŠB-TUO na vytvoření díla vynaloženy (až do jejich skutečné výše).

V Ostravě dne 9.5.2014

Nikol Dvořáková

Seznam příloh

Příloha č. 1 Rozvaha společnosti za rok 2012

Příloha č. 2 Výpis z Obchodního rejstříku